

Barns trivsel i Oslobarnehagen 2015

Ellen Beate H. Sandseter og Monica Seland

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

I pilotundersøkelsen som denne rapporten bygger på har hovedmålet vært å få relevant og kvalitetssikret informasjon om barns trivsel og mulighet for medvirkning i Oslobarnehagen. Dermed å få erfaring med gjennomføring av brukerundersøkelse for de eldste barna i Oslobarnehagen slik at man kan vurdere og evt. planlegge gjennomføring i større skala på jevnlig basis ved hjelp av Barnehagens trivselsmonitor www.barnehagetrivsel.no.

Ansatte i pilot-barnehagene har gjennomført mange barnesamtaler på kort tid, og vi vil derfor takke alle involverte for en god innsats midt i en travel høstperiode. Tusen takk til alle de barna som stilte opp for en samtale, foreldrene som gav samtykke og til barnehagene som delte sine erfaringer med oss.

Takk også til Oslo kommune for muligheten til å gjennomføre dette pilotprosjektet, og til spesialrådgiver Ragnhild Walberg og spesialrådgiver Linda Heen for god oppfølging og nyttige innspill.

Trondheim desember 2015

Ellen Beate H. Sandseter
Førstemanuensis
DMMH

Monica Seland
Førstemanuensis
DMMH

Innhold

INNHold	3
SAMMENDRAG	4
1. BAKGRUNN, MÅL OG KVALITETSSIKRING AV METODEN	5
1.1 Barns trivsel	5
1.2 Målet med oppdraget	6
1.3 Svar på oppdraget.....	6
1.4 Ethiske forhold – personvern og taushetsplikt	9
2. METODEDESIGN	11
2.1 Utvalget av barnehager	11
2.2 Strukturerte intervju med 3-5 åringer	11
2.3 Spørreundersøkelse til ansatte	11
2.4 Samlet oversikt over antall informanter	12
2.5 Vurdering av pilotundersøkelsen	12
3. BARNAS OPPLEVELSE AV TRIVSEL I BARNEHAGEN	13
3.1 Barnas opplevelse av generell trivsel	13
3.2 Barnas opplevelse av aktiviteter og muligheter for medvirkning	16
3.3 Barnas generelle trivsel og sammenhenger med aktiviteter og medvirkning	21
3.4 Barns opplevelser av barn/barn relasjoner i barnehagen	23
3.5 Barnas generelle trivsel og sammenhenger med barn-barn relasjoner	28
3.6 Barns opplevelser av voksen/barn relasjoner i barnehagen.....	29
3.7 Barnas generelle trivsel og sammenhenger med voksen-barn relasjoner	32
4. DE ANSATTES ERFARINGER MED BRUK AV BARNEHAGENS TRIVSELSMONITOR	35
5. OPPSUMMERING	40
5.1 Barnas opplevelse av egen trivsel og mulighet for medvirkning	40
5.2 Barnehagelærernes erfaring med Barnehagens trivselsmonitor	41
6. REFERANSER	44
7. VEDLEGG	45

Sammendrag

På oppdrag fra Oslo kommune har Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) gjennomført en pilotundersøkelse med mål å kartlegge barns trivsel i et utvalg Oslobarnehager høsten 2015. Undersøkelsen er gjennomført ved hjelp av det strukturerte elektroniske spørreskjemaet «Barnehagens trivselsmonitor» (www.barnehagetrivsel.no). Målet med undersøkelsen var å finne ut mer om hvilke faktorer som bidrar til å skape trivsel og mistriivsel hos barn i barnehagen, hvordan barn opplever samspill med andre barn og de ansatte, og hvordan barns medvirkning blir ivaretatt i barnehagen. Pilotundersøkelsen hadde også som hensikt å kartlegge ansattes erfaringer med bruk av dette verktøyet i sine barnehager, og om de opplever det som nyttig i arbeidet med å utvikle barnehagens kvalitet. Vi har samlet inn data fra til sammen 283 barn i alderen 3-5 år samt 19 barnehagelærere.

I denne pilotundersøkelsen har vi sett at de fleste barna i Oslobarnehagen trives godt, har venner og synes barnehagen er et fint sted å være for barn. De fleste opplever også å bli sett, hørt og forstått av de ansatte og at de har innflytelse på hverdagen sin. Det er en stor grad av samsvar mellom dataene fra Oslobarnehagene og landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014. Vi finner også i Oslobarnehagene, som i de landsdekkende dataene, en del barn (38 %) som bare synes det er «sånn passe» å være i barnehagen, og rundt 3-6% som ikke trives godt. Det er også en liten gruppe barn (4,8 %, tilsvarende 13 barn fordelt på de 17 barnehagene) som opplever at de ofte blir plaget av andre barn slik at de blir lei seg. Sammenlignet med landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 er dette noe mer positive og gir indikasjoner på at litt færre av barna opplever plaging ofte.

De fleste barna opplever å ha medvirkning i en del av det som foregår i inne- og utetiden, men de opplever størst grad av medvirkning i uterommet. Vi finner en sammenheng med barns generelle trivsel og det å få slippe å være med på inneaktiviteter de voksne bestemmer hvis de ikke har lyst.

I denne undersøkelsen fant vi at det er positive sammenhenger mellom barns generelle trivsel i barnehagen og at de liker vanlige hverdagsaktiviteter slik som turer, samlingsstund og måltider, og at de har gode venner og noen å leke med i barnehagen. Det er også positive sammenhenger mellom barns trivsel og at de opplever å ha en yndlingsvoksen i barnehagen og føler de kjenner alle de voksne godt, at de ansatte gjør morsomme ting sammen med barna og leker med dem når de er inne. At barna synes at de voksne har god tid og er i nærheten for å hjelpe hvis de trenger det, har også positiv sammenheng med trivselen. Dataene fra denne pilotstudien indikerer at barna i Oslobarnehagene opplever at de ansatte har litt dårligere tid, og at de er litt vanskeligere å få tak i enn det de landsdekkende dataene viser. Dette kan tyde på at ansatte i Oslobarnehagene i litt større grad enn gjennomsnittet ellers i landet har mange oppgaver som skal gjennomføres i tillegg til det å være sammen med barna i barnehagen, og som igjen medfører at barna opplever at de er til dels fraværende og travle.

Hovedtendensen ved barnehagelærernes erfaring med bruken av Barnehagens trivselsmonitor er at de opplevde den som nyttig for å få mer kunnskap om barnas trivsel og medvirkning, og i det generelle arbeidet med å utvikle barnehagens kvalitet. Flere understreket likevel at den fungerte best for de eldste barna, 4-5 åringene, at de yngste barna, og tospråklige barn kunne ha problemer med å forstå en del av spørsmålene og svarkategoriene. Det mange trakk frem som positivt var muligheten til å sette seg ned og snakke med ett og ett barn om hvordan de opplevde barnehagen.

1. Bakgrunn, mål og kvalitetssikring av metoden

Barnehagen er i dag et tilbud for alle barn, og den første, frivillige delen av utdanningsløpet. Barnehagen skal ha et godt fysisk og psykososialt miljø der alle barn får oppleve god omsorg, vennskap og lek, og der de får mulighet til læring av grunnleggende kunnskaper og ferdigheter, holdninger og verdier (Kunnskapsdepartementet, 2006/2011). Barn har rett til å medvirke i planlegging, utforming og vurdering av barnehagehverdagen, og deres meninger skal lyttes til og tas hensyn til. Derfor er en viktig indikator på barnehagekvalitet i hvilken grad barna trives og får mulighet til å medvirke og ha innflytelse på hverdagen i barnehagen.

1.1 Barns trivsel

Fokuset på trivsel generelt, og barns trivsel spesielt, er i dag økende (Mashford-Scott et al., 2012). Grunnen til dette er at barn tilbringer stadig mer tid i institusjoner utenfor hjemmet, og trivsel og et godt psykososialt miljø er avgjørende for både psykisk helse og livskvalitet her og nå, samtidig som det danner grunnlaget for motivasjon, aktivitet, videre utvikling og læring (Huppert & So, 2013, Mashford-Scott et al., 2012).

For å få et inntrykk av hvordan barna selv opplever hverdagen sin i barnehagen, er det viktig å spørre dem selv. De siste årene har ulike former for intervju og samtaler med barn blitt mer og mer vanlig (Eide & Winger, 2003). Barn er viktige informanter i barnehagen og har i altfor liten grad fått delta som det. Barn er aktører som er i stand til å vurdere sin situasjon og gi uttrykk for sine meninger og opplevelser. Dette bekreftes av bl.a. Bratterud, Sandseter & Seland (2012).

Trivsel handler om en følelse av harmoni og indre glede eller fornøydhet, og avhenger i stor grad av en grunnleggende følelse av trygghet, gode relasjoner til andre mennesker og en følelse av å ha innflytelse på eget liv (Fattore et al., 2009). Å bli sett, anerkjent og inkludert av barn og ansatte i barnehagens fellesskap, og oppleve utfordringer som gir mestring har betydning for barns trivsel. Å ha venner og få delta i lek med jevnaldrende har også stor betydning for trivselen (Thoilliez, 2011; Koch, 2012; Bratterud et al., 2012, Seland, Sandseter & Bratterud 2015, Sandseter & Seland 2015).

Tidligere forskning viser at både struktur- og prosesskvalitet i barnehagen er av betydning for barns opplevelse av barnehagen og deres subjektive opplevelse av trivsel i barnehagehverdagen (Bratterud et al., 2012; Vassenden et al., 2011). Strukturkvalitet i barnehagen forstås for eksempel som størrelse og organisering i avdelinger eller base, barnegruppens størrelse og voksentetthet, mens prosesskvalitet omfatter pedagogisk kvalitet og sosial/relasjonell kvalitet (Jfr. Sylva et al. 2003 i Vassenden et al., 2011:32, Kvistad & Søbstad, 2005). Pedagogisk og sosial kvalitet henger nøye sammen og omfatter bl.a. sosiale relasjoner og samspill mellom barn og mellom barn og ansatte, knyttet både til psykososiale aspekter som trivsel, og til ulike læringsaktiviteter, lek og utvalg og tilgjengelighet av inventar og utstyr (Vassenden et al., 2011).

En persons subjektive trivsel er en abstrakt, multidimensjonal, sosialt og kulturelt avhengig opplevelse, og kan derfor være utfordrende å kartlegge og måle, og særlig hos barn med et begrenset ordforråd for abstrakte og kontekstuaavhengige fenomen. I 2012 gjennomførte NTNU Samfunnsforskning ved Barnevernets utviklingscenter i samarbeid med Dronning Mauds Minne høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet en

undersøkelse av barn, foreldre og ansattes opplevelse av medvirkning og trivsel i barnehagen, og hvordan dette eventuelt henger sammen med ulike forståelser av barnehagekvalitet (Bratterud et al., 2012). Studien fant bl.a. at rundt 10 % av barna opplevde en lav grad av trivsel, de kjedet seg ofte og ble ofte plaget av andre barn. Det viste seg også at nærmere 20 % av barna ofte opplevde at de ansatte hadde dårlig tid og var vanskelige å få tak i. Dette til tross for at både foreldre og barnehagens ansatte rapporterte at de aller fleste barna trivdes godt og fikk gode muligheter for medvirkning. Dette synliggjør betydningen av at det er viktig å lytte til barns egne erfaringer i arbeidet med trivsel og kvalitet i barnehagen.

1.2 Målet med oppdraget

Hovedmålet med prosjektet var å få relevant og kvalitetssikret informasjon om barns trivsel i Oslobarnehagen, og få erfaring med gjennomføring av brukerundersøkelse for de eldste barna i Oslobarnehagen slik at man kan vurdere og evt. planlegge gjennomføring i større skala på jevnlig basis.

Mer spesifikke mål med oppdraget var å:

1. Utvikle en spørreundersøkelse om barns trivsel i barnehagen som er tilpasset målgruppen (det vil si de eldste barna i barnehagen) som kan gi gode kvantitative kartleggingsdata og som på sikt kan benyttes i større skala og med mange barn som respondenter.
2. Utvikle en metodisk design for gjennomføringen av spørreundersøkelsen som muliggjør at den kan innføres som en fast ordning i barnehagene i Oslo, det vil si: en metodikk som er kostnadseffektiv for barnehagene på sikt.
3. Gjennomføre en pilot som gir Oslobarnehagen erfaring i ovennevnte spørreundersøkelse og metodikk, og evaluere hvordan det fungerer i praksis for Oslobarnehagen.
4. Analysere datamaterialet fra pilotundersøkelsen og sammenfatte disse i en rapport til Oslobarnehagen som viser barns trivsel i barnehagen målt høsten 2015, samt barnehagens erfaring med spørreundersøkelsen.

Prosjektet tar utgangspunkt i retningslinjer og rammer for barns trivsel og medvirkning som fremkommer av Lov om barnehager og Rammepplanen, samt internasjonal forskning og kunnskapsstatus om barns subjektive trivsel og indikatorer for å måle det.

1.3 Svar på oppdraget

1.3.1 Barnehagens trivselsmonitor

I dette prosjektet var metoden for å innhente relevant og kvalitetssikret informasjon om barns trivsel i Oslobarnehagen bruk av Barnehagens trivselsmonitor (www.barnehagetrivsel.no). Barnehagens trivselsmonitor er et verktøy utviklet av Ellen Beate Hansen Sandseter og Monica Seland (forskerne som er ansvarlige for gjennomføring av dette prosjektet) gjennom de siste 3 årene. Utgangspunktet for Barnehagens trivselsmonitor var forskningsprosjektet *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen* (Bratterud et al., 2012); <http://www.udir.no/Barnehage/Statistikk-og-forskning/Forskningsrapporter/2012/Hva-mener-barn-om-barnehagen/>) hvor det ble utviklet en

metode for å samle inn kvantitative data fra et større antall barn i barnehagealder om deres opplevelse av å gå i barnehage. Denne metoden ga svært gode data om barns trivsel og muligheter for medvirkning i barnehagen, og barna uttrykte samtidig at de satte svært stor pris på å få en egen samtale med en voksen hvor de kunne fortelle om hvordan de hadde det i barnehagen i rolige former og under fire øyne. De gode erfaringene med metoden ble brukt videre til å utvikle et verktøy for barnesamtaler (for 4-6 åringer) som skulle være gratis tilgjengelig for alle barnehager i Norge.

I løpet av høsten 2013 ble derfor Barnehagens trivselsmonitor utviklet, prøvd ut, modifisert og til slutt ferdigstilt. I januar 2014 ble den lansert og gjort tilgjengelig via internett for alle norske barnehager. Monitoren er enkel i bruk, elektronisk (internettbasert), og genererer enkle oversiktsrapporter til hver enkelt barnehage (i grafer og diagram) om deres egen status når det gjelder barnas trivsel og opplevelse av medvirkning i barnehagehverdagen. Rapportene gir også mulighet for sammenligninger mellom gutter og jenter, og fordelt på alder, samt at barnehager som benytter verktøyet flere år på rad kan få ut rapporter om utviklingen/endringer i egen barnehage.

Barnehagens trivselsmonitor består av 50 spørsmål som omhandler hvordan barna opplever hverdagslivet i barnehagen. Det fokuseres spesielt på generell trivsel, lek og vennskap, relasjoner til de ansatte, opplevelse av det fysiske miljøet i barnehagen, aktiviteter i barnehagen og deres opplevelse av å kunne medvirke, bli sett og hørt av de ansatte i barnehagen.

Gjennomføringen av intervjuene basert på Barnehagens trivselsmonitor tar form av en samtale hvor en ansatt i barnehagen tar opp de aktuelle tema og spørsmål med barna og koder så svarene deres i henhold til de svarkategoriene som er forhåndsformulert i spørreskjemaet. Denne teknikken er utviklet etter inspirasjon fra The Pictorial Scale of Perceived Competence and Social Acceptance for Young Children som benytter en slik metode for å få mer nyanserte svar fra barn og er godt utprøvd (Harter & Pike, 1984).

1.3.2 Kvalitetssikring av metoden

Kvalitetssikring i utviklings- og utprøvningsprosessen

Metoden i Barnehagens trivselsmonitor er godt utprøvd og kvalitetssikret gjennom metodeutviklingen og gjennomføringen av prosjektet *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen* (Bratterud et al., 2012) hvor spørreskjemaet viste en svært god intern reliabilitet og ga nyanserte og gode resultater. I tillegg ble metoden grundig prøvd ut i barnehager i omarbeidet versjon gjennom utviklingen av Barnehagens trivselsmonitor hvor 5 barnehager gjennomførte samtaler med 10-15 barn hver og deretter svarte på følgende spørsmål:

- Hva fungerte godt med verktøyet?
- Hva fungerte ikke så godt med verktøyet?
- Har du/dere tips til endringer vi kan gjøre for å få verktøyet bedre?

På bakgrunn av tilbakemeldingene ble monitoren ytterligere bearbeidet før den ble ferdigstilt. Generelt var tilbakemeldingene svært positive og barnehagene uttrykte at de hadde stor nytte av både gjennomføringen av samtaler og de resultatene de fikk ut i rapporter i etterkant.

Kvalitetssikring i utfylling av skjemaet

Kvaliteten i selve utfyllingen av skjemaet ivaretas ved at det er ansatte som trykker på det alternativet barnet uttrykker at passer best for han/henne. Det finnes også verktøy som benytter andre måter for utfylling slik som det danske verktøyet "Børnemiljøtermometeret" (DCUM -Dansk Center for Undervisningsmiljø) som har vært en av inspirasjonskildene for Barnehagens trivselsmonitor. Dette er også et elektronisk skjema, men består stort sett av spørsmål med tre svarkategorier hvor barna, sammen med en ansatt i barnehagen, selv trykker på enten et smilefjes, et surt fjes eller et nøytralt fjes. Denne metoden gir kanskje en mer lystbetont situasjon og aktiv involvering av barna fordi de trykker selv, men etter nøye vurdering besluttet vi å unngå bruk av smilefjes og lignende fordi det da er en fare for barna ville "samle" på smilefjes (noe positivt) og velge å ikke trykke på de sure eller nøytrale fjesene. Dette ville utgjøre en stor og ukontrollerbar feilkilde i slike undersøkelser og det ville heftet usikkerhet til resultatene. I den metoden som brukes i Barnehagens trivselsmonitor åpnes det for at de barna som ønsker å bli med å se på skjermen og prøve å trykke kan få lov til det, men erfaringen tilsier at det er få som ønsker det, og at det snart blir uinteressant siden skjemaet på skjermen er ganske kjedelig med lite farger eller symboler.

Kvalitetssikring av den som utfører barnesamtalen

For at de data som samles inn gjennom bruken av Barnehagens trivselsmonitor skal gi gode og troverdige data er det nødvendig at samtalene, tolkningen av barnas svar og utfyllingen av skjema gjennomføres så likt som mulig hver gang. Derfor følger det med en instruks til de ansatte som skal bruke Barnehagens triveselsmonitor (vedlegg 1) om hvordan man skal stille spørsmålene og teknikken for å komme frem til nyanserte svar fra barna. I tillegg oppfordres det til at den ansatte som skal gjennomføre samtalene prøver ut teknikken noen ganger før de starter innsamlingen.

I dette prosjektet ble datainnsamlingen ytterligere kvalitetssikret ved at det kun var pedagoger (barnehagelærere) som gjennomførte barnesamtalene.

Skjemaets reliabilitet og generaliserbarhet

Barnehagens trivselsmonitor ble som nevnt gjort tilgjengelig for norske barnehager i januar 2014. I løpet av året 2014 ble det gjennomført 388 barnesamtaler (52,5 % gutter og 47,5 % jenter) med monitoren fordelt på 31 kommuner i 16 fylker. Av disse var 43,3 % offentlige barnehager og 56,7 % private barnehager.

Analyser av den interne reliabiliteten i Barnehagens trivselsmonitor basert på data fra 2014 viser en Chronbachs Alpha på 0.734; noe som indikerer en svært høy konsistens i svarene (0.70 ansees som høy).

Det at vi har gjort et randomisert utvalg av barnehager og barn innenfor det totale antallet av Oslos barnehager i denne pilotundersøkelsen gjør det mulig å generalisere resultatene til populasjonen "Oslobarnehagen" (med vanlige forskningsmessige forbehold). Ved eventuell videre bruk av monitoren i større skala og med flere barnehager og barn inkludert vil en slik generalisering bli enda sikrere.

Pilotundersøkelsen ble gjennomført av ansatte i barnehagene. Da hensikten var at de ansatte på sikt skulle kunne gjennomføre samtaler med barna uten særskilt opplæring, jf. oppdragets punkt 2, en metodikk som er kostnadseffektiv for barnehagene på sikt, ble det bestemt at de utvalgte barnehagene kun skulle få en fagdag om trivsel i barnehagen mer generelt, og ikke en spesifikk

opplæring i bruk av monitoren. Som nevnt følger det med en instruks som beskriver samtaleteknikken, og de ansatte ble oppfordret til selv å sette seg grundig inn i denne, og gjerne ha noen prøvesamtaler, før de gjennomførte samtalene med barna i pilotprosjektet. Slik vil resultatene i denne pilotundersøkelsen kunne sammenlignes med resultatene fra andre barnehager i andre deler av landet som også bruker monitoren.

1.3.3 Analyser

I tillegg til at hver enkelt barnehage som deltok i pilotundersøkelsen kunne få ut rapporter med data fra sin egen barnehage (som beskrevet tidligere), ble det totale datamaterialet fra prosjektet generert som talldata inn i statistikkprogrammet Statistical Package for Social Sciences (SPSS) og klargjort for statistiske analyser.

I denne rapporten blir frekvensanalyser (prosent) for spørsmålene i Barnehagens trivselsmonitor presentert. For å gi innblikk i hvilke faktorer i barnehagens hverdagsliv som har sammenheng med barns trivsel ble det også fortatt korrelasjonsanalyser mellom barnas generelle trivsel og deres opplevelse av aktiviteter som foregår i barnehagen, muligheter for lek, muligheter for medvirkning, det fysiske miljøet i barnehagen og relasjoner til andre barn og de ansatte i barnehagen. I tillegg ble det gjennomført t-tester for å undersøke forskjeller mellom grupper i datamaterialet slik som kjønnsforskjeller, aldersforskjeller, og forskjeller mellom størrelse på barnehager. Disse analysene viste imidlertid ingen store eller konsistente forskjeller mellom gruppene, og vi har derfor valgt å ikke inkludere det i rapporten videre.

For å se barns trivsel i Oslobarnehagen i en større sammenheng har vi også sammenlignet resultatene med resultater fra de landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

1.3.4 Evaluering de ansattes opplevelse med bruk av verktøyet

For å få et inntrykk av de ansattes erfaring med bruk av Barnehagens trivselsmonitor i dette pilotprosjektet, ble det i samarbeid med Oslo kommune utarbeidet og sendt ut et spørreskjema (Questback) til alle de involverte pedagogene. Mange barnehager har utviklet egne metoder og prosedyrer for å få et inntrykk av barnas opplevelser og erfaringer av barnehagehverdagen, men bruken av elektroniske spørreskjema slik som Barnehagens trivselsmonitor er ikke særlig utbredt da det ikke finnes mange verktøy tilgjengelig. Derfor var det viktig i dette pilotprosjektet å få et inntrykk av de ansattes opplevelse av bruken av verktøyet, både for å evaluere hvordan de opplevde nytten av selve verktøyet og for å evaluere hvordan det vil kunne fungere i praksis med tanke på bruk i alle Oslobarnehagene på sikt. Svarene fra denne spørreundersøkelsen blir også presentert i denne rapporten.

1.4 Ethiske forhold – personvern og taushetsplikt

Tema som omhandler barn fordrer et særskilt etisk ansvar. Dette betyr at man i tillegg til å følge vanlige forskningsetiske retningslinjer vil måtte ta ansvar for at alle prosjektets involverte er oppmerksom på både taushetsplikt og andre etiske vurderinger.

Barnehagens trivselsmonitor er meldt til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, personvernombudet, og godkjent som datainnsamlingsmetode for kartlegging av barns trivsel i barnehagen. I godkjenningen ligger vanlige forbehold slik som at informert samtykke for deltakelse skal innhentes fra de involverte institusjoner (barnehagene) og personer (barn). For barna som deltok ble det innhentet samtykke fra foreldre, samt at barna også ga informert samtykke ved oppstart av barnesamtalen og hadde mulighet til selv å trekke seg fra prosjektet når som helst i løpet av samtalen om de ikke ønsker å delta. I godkjenningen ligger også vanlig praksis om å ivareta deltakeres anonymitet ved at data kun rapporteres som gruppedata og at ingen opplysninger kan føres tilbake til identifikasjon av enkeltpersoner.

Taushetsplikt for de som gjennomførte samtalene, om de opplysninger barna ga dem, er i denne godkjenningen ivaretatt gjennom den vanlige taushetsplikten som barnehageansatte forplikter seg etter ved ansettelse. Forskerne som behandlet det totale datamaterialet kunne ikke identifisere den enkelte deltaker i studien og det var derfor ikke nødvendig med en spesifikk avtale om taushetsplikt ut over det som er vanlig forskningsetisk praksis.

2. Metodedesign

2.1 Utvalget av barnehager

I samråd med oppdragsgiver ble vi enige om å trekke ut 20 tilfeldig utvalgte kommunale barnehager i Oslo til pilotundersøkelsen. Vi vurderte det slik at 20 barnehager med 2 ansatte og 20 barn involvert i hver barnehage ville gi oss et godt bilde av 1) barns trivsel i Oslobarnehagene høsten 2015, og 2) erfaringer med bruken av monitoren i praksis. Av det totale antallet på 343 kommunale barnehager, valgte vi bort 2 på grunn av at de var involverte i andre store prosjekt og 2 fordi de var spesialiserte på en eller annen måte. Hvis barnehager med under 40 barn ble trukket ut ble de også ekskludert fordi undersøkelsen krever at det er mulig å gjennomføre samtaler med 20 barn mellom 3-5 år, noe som kunne bli vanskelig i så små barnehager. Trekkingen foregikk i Oslo rådhus ved hjelp av et elektronisk randomiseringsprogram, med forskere og oppdragsgiver tilstede. Av de tilfeldig 20 utvalgt barnehagene viste det seg at én ikke kunne delta. Derfor ble det totale utvalget bestående av 19 barnehager, ulike i beliggenhet (bydel), størrelse og organisering.

2.2 Strukturerte intervju med 3-5 åringer

Data om barns trivsel ble samlet inn ved at de ansatte i barnehagen intervjuet 20 tilfeldig utvalgte barn av de som hadde fått tillatelse fra sine foreldre. De ansatte snakket med barna og stilte spørsmål basert på metoden som er beskrevet i samtaleguiden som ligger tilgjengelig på Barnehagens trivselsmonitor sin hjemmeside (se vedlegg 1). Det elektroniske spørreskjemaet ble fylt ut underveis i samtalen med barnet. Skjemaet inneholdt spørsmål omkring barns hverdagsliv, trivsel og medvirkning inne og ute i barnehagen. Dette for å kartlegge hvordan barn opplever sitt leke- lærings og omsorgsmiljø, og hvorvidt de opplever at deres synspunkter tillegges vekt, at de får gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, og om de opplever mulighet til aktiv deltakelse i planlegging av barnehagens innhold og vurdering av barnehagens virksomhet (jfr. Barnehagelovens § 3).

2.3 Spørreundersøkelse til ansatte

Alle de ansatte fikk ved innsamlingsperiodens slutt tilsendt et elektronisk spørreskjema for å kartlegge deres erfaringer med bruk av Barnehagens trivselsmonitor. Det var 11 spørsmål, 6 av dem med faste svaralternativ, 5 med plass til å formulere egne svar. Spørsmålene omhandlet både erfaringer med bruk av trivselsmonitoren som metode, og i hvor stor grad de opplevde verktøyet som nyttig i arbeidet med barns trivsel. Vi spurte også om konkrete forslag til forbedringer av metoden, og begrunnelser for hvorfor de evt. ikke fikk gjennomført alle de planlagte samtalerne. Vi tok i bruk det elektroniske verktøyet Questback for å samle inn disse dataene og vi har brukt SPSS i analysene.

2.4 Samlet oversikt over antall informanter

Målet var informanter fordelt på 19 barnehager som kilder til data fra barn og ansatte, men ved endt prosjekt har vi fått data fra 17 barnehager. Vi hadde et ønske om å få svar fra 20 barn og 2 ansatte i hver barnehage. Det lyktes ikke å få tak i så mange svar som vi i utgangspunktet ønsket. Etter purringer fikk vi totalt 283 barnesamtaler og 19 svar fra ansatte. Dette er en svarprosent på 74,5 for barna og 50 for ansatte. Det er mange nok til at vi har kunnet foreta noen enkle statistiske analyser.

Tabell 1 Prosjektets informanter

Informanter	Planlagt antall informanter	Gjennomført	Svarprosent
Barnehager	19	17	
Barn 4-6 år	380	283	74,5
Ansatte	38	19	50

2.5 Vurdering av pilotundersøkelsen

Sammenheng og konsistens i barnas svar

De strukturerte kvantitative intervjuene med 283 barn mellom 3-5 år ble gjennomført som en samtale med barna over 50 spørsmål systematisert i et elektronisk spørreskjema (se Barnehagens trivselsmonitor, www.barnehagetrivsel.no). Under samtalen tok den ansatte opp ulike tema og spørsmål med barna og kodet så svarene deres i henhold til de svarkategoriene som var forhåndsformulert i spørreskjemaet. Noen få av spørsmålene har tre svaralternativer, mens de fleste spørsmålene har fire svaralternativer der barna først svarte ja eller nei, og hvor den ansatte da fulgte opp med oppfølgingsspørsmål for å få et mer nyansert svar, f.eks. "Ja, ofte", "Ja, noen ganger", «Nei, nesten aldri", eller "Nei, aldri". Denne teknikken er nå godt utprøvd både gjennom prosjektet til Bratterud et.al. (2012) og gjennom bruken av barnehagens trivselsmonitor der barnehageansatte i hele landet buker metoden.

Vi ser også av resultatene i denne pilotundersøkelsen at barnas svar er svært konsistente (Chronbachs Alpha 0.723) og at det er en god spredning i svarene. Dette gjør oss trygge på at de ikke bare har svart "ja" fordi de ville gjøre de barnehageansatte til lags, men at de faktisk har svart på grunnlag av egen oppfatning.

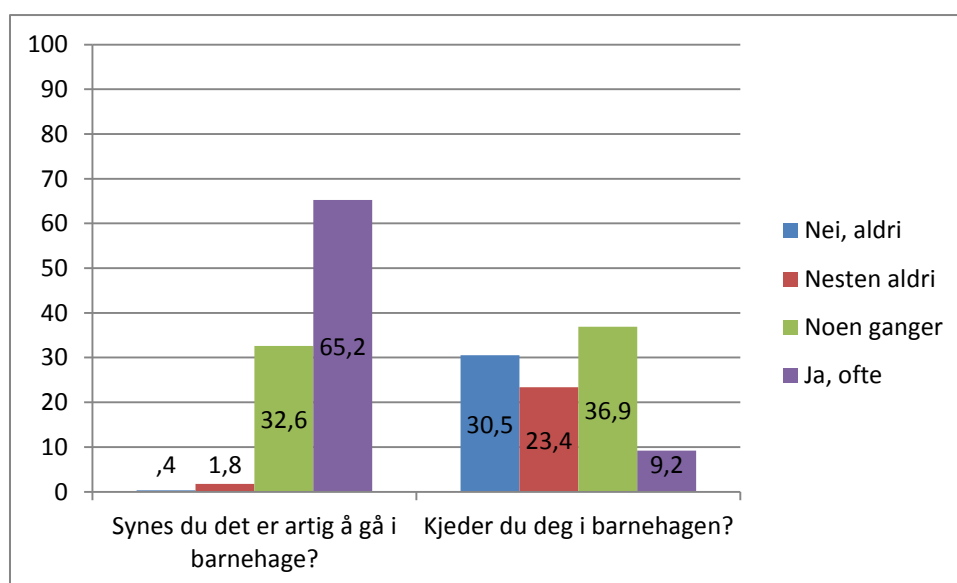
3. Barnas opplevelse av trivsel i barnehagen

I denne delen av rapporten presenterer vi resultatene fra de strukturerte barnesamtalene. Her vil vi altså få et inntrykk av de deltakende barnas opplevelse av subjektiv trivsel i barnehagehverdagen.

Barna som deltok i de strukturerte intervjuene (N=283) er omtrent jevnt kjønnsfordelt (48 % jenter og 52 % gutter). Flest barn var 5 år (51 %), det var 33 % av barna som var 4 år, og færrest barn var 3 år (16 %). Ikke alle barna ville svare på alle spørsmålene, derfor varierer N-tallet noe i datapresentasjonene.

3.1 Barnas opplevelse av generell trivsel

Barna ble i begynnelsen av samtalen spurt om de syntes det var artig i barnehagen, og deretter om de syntes det var kjedelig i barnehagen. Disse spørsmålene kom tidlig i samtalen, og det er derfor viktig å huske at kanskje ikke alle barna ennå var helt fortrolig med intervjusituasjonen og spørsmålsformuleringene. Likevel kan vi se av figur 1 at de fleste barna opplever at det som oftest er artig å gå i barnehage (65 %), selv om det er litt over en tredjedel som også synes det er kjedelig noen ganger.

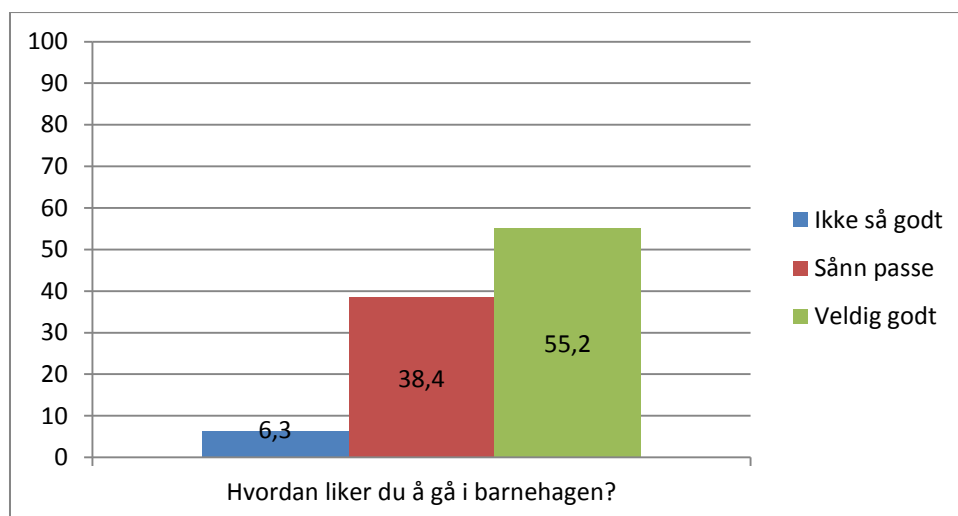
Figur 1 Barns vurdering av om det er artig og kjedelig i barnehagen. Prosent. N=282.

Hvis vi ser på sammenhengen mellom disse to spørsmålene så ser vi at det er en statistisk signifikant, men negativ, sammenheng mellom dem ($r = -.124$, $p < .05$); det vil si at jo mer artig barnet synes det er i barnehagen, jo mindre kjedelig svarer det at det synes det er, - og omvendt. Barna svarer altså konsistent på disse spørsmålene.

Sammenlignet med landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 viser dataene fra Oslobarnehagene nøyaktig samme svarfordeling på disse to spørsmålene, kun med variasjoner på under 5 % avvik på noen av svarkategoriene.

Barna fikk en stund ute i samtalen også andre spørsmål om generell trivsel i barnehagen. Disse spørsmålene kommer mer mot slutten slik at barna skal ha blitt litt mer komfortabel og vant med

intervjusituasjonen og måten det stilles spørsmål på. Et av spørsmålene var hvordan de liker å gå i barnehagen.

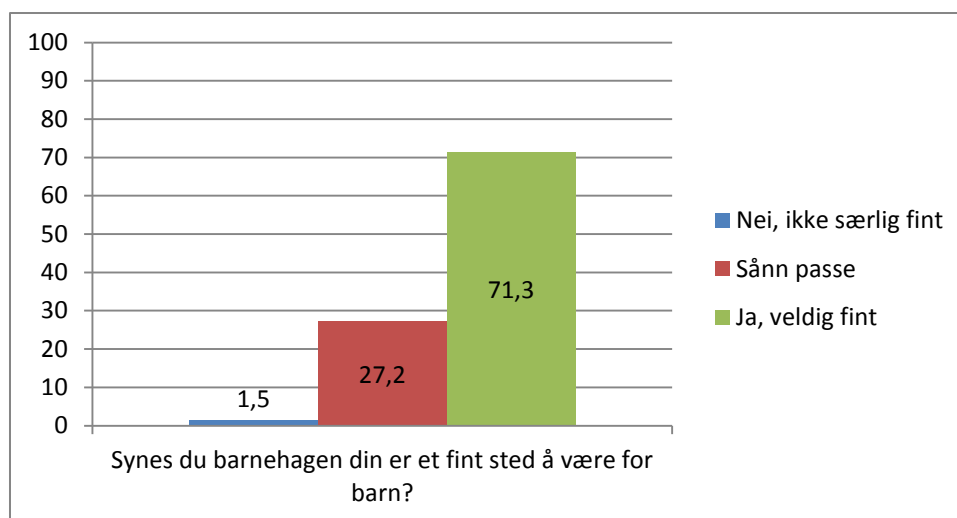

Figur 2 Barns vurdering av hvordan de liker å gå i barnehagen. Prosent. N=268.

Vi ser av figur 2 at over halvparten (55,2 %) liker veldig godt å gå i barnehage. Likevel ser vi at litt over en tredjedel (38,4 %) liker det bare sånn passe. Totalt sett er dette et positivt resultat, men det er grunn til å legge merke til de 6 prosentene som ikke liker så godt å gå i barnehage. Det kan være ulike grunner til dette, også grunner som ligger utenfor selve barnehagen, men som vi skal komme tilbake til kan det være opplevelser knyttet til aktiviteter og relasjoner i barnehagehverdagen som har sammenheng med en slik negativ opplevelse. Disse resultatene sammenfaller svært godt med Barnehagens trivselsmonitors landsdekkende resultater i 2014 hvor 57,5 % svarte «veldig godt», 36,2 % svarte «sånn passe» og 6,3 % svarte «ikke så veldig godt».

I en analyse av samvariasjon mellom svarene på dette spørsmålet og svarene barna gir på spørsmål om det er artig og kjedelig i barnehagen, ser vi at de som liker best å gå i barnehagen også svarer at de synes det er artig i barnehagen ($r = .214, p < .000$), og at de som liker dårligere å gå i barnehagen også synes det er mer kjedelig i barnehagen ($r = .193, p = .001$). Det ser altså ut til at de som liker å gå i barnehagen også synes det er artig i barnehagen, mens de som ikke liker å gå i barnehagen synes det er mer kjedelig i barnehagen. Dette er også sammenfallende med resultater fra de landsdekkende data i Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

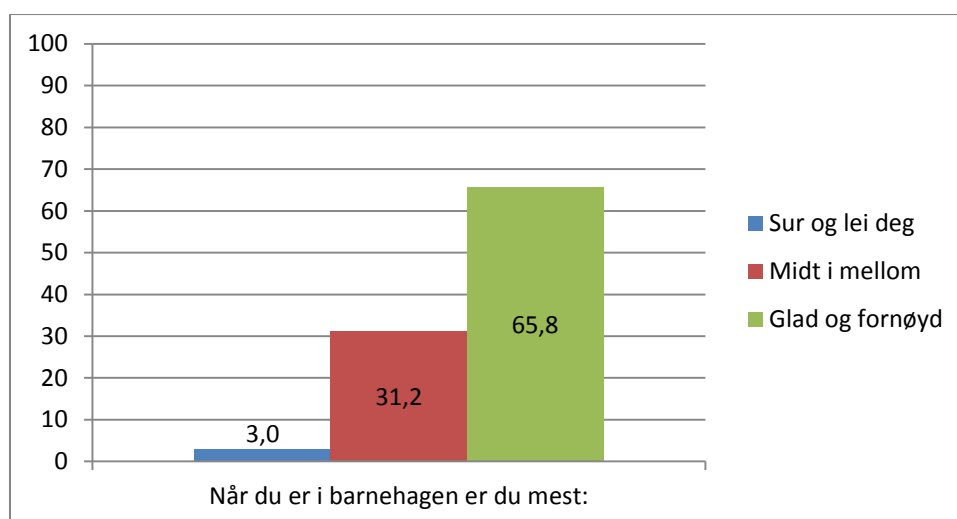
Et annet spørsmål som omhandlet barnas trivsel generelt var om de synes barnehagen deres er et fint sted å være for barn. Dette inkluderer en mer helhetlig vurdering av barnehagen fra barnas side, hvor de gir uttrykk for både hvordan de liker det fysiske miljøet og det som skjer der daglig. Vi ser av figur 3 at også her er barna svært positive i sin vurdering av barnehagen. De fleste av barna (rundt 71 %) synes det er et veldig fint sted for barn, mens 27,2 % synes barnehagen deres er et "sånn passe" sted å være for barn. Svært få, tilsvarende 4 barn, opplever at det ikke er noe særlig fint sted å være for barn.

Figur 3 Barnas vurdering av om barnehagen er et fint sted å være for barn. Prosent. N=268.

En korrelasjonsanalyse viser at de som opplever barnehagen positivt også opplever å ha det artig i barnehagen ($r = .122, p < .05$), og motsatt at de som opplever barnehagen mer negativt også opplever at det er mer kjedelig å være i barnehagen ($r = -.150, p < .05$). Det er også en signifikant samvariasjon mellom det å liker å gå i barnehagen og at de synes barnehagen er et fint sted å være for barn ($r = .376, p < .000$). Både fordelingen av svar på dette spørsmålet og de sammenhengene det har med de andre spørsmålene rundt generell trivsel er helt i samsvar med landsdekkende data fra Barnehagens trivselmonitor i 2014.

For å få et inntrykk av hvordan barna har det når de er i barnehagen fikk barna også spørsmål om de var mest glad og fornøyd, sur og lei seg eller midt i mellom når de er i barnehagen. Vi ser av figur 4 at svarene her, i likhet med de foregående spørsmålene, tyder på at barna har til dels ulike opplevelser, selv om majoriteten er svært positive.

Figur 4 Barns vurdering av egen sinnstemning når de er i barnehagen. Prosent. N=266.

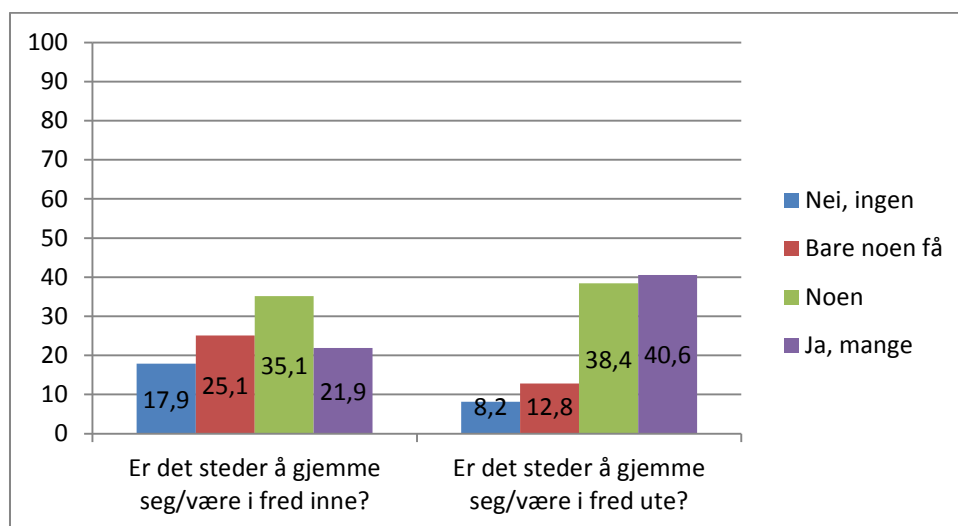
Mange (65,8 %) forteller at de er mest glad og fornøyd når de er i barnehagen, men det er også rundt en tredjedel (31,2 %) som forteller at de er sånn "midt i mellom". Det er 3 %, tilsvarende 8 barn, som forteller at de er mest sur og lei seg i barnehagen. Også i dette tilfellet viser korrelasjonsanalysene at de som vurderer at de er mest positive når de er i barnehagen også opplever barnehagen som artigere

($r = .167$, $p < .01$) og en tendens til at de som vurderer at de er mest negative når de er i barnehagen også opplever barnehagen som kjedeligere ($r = -.111$, $p < .07$), selv om denne ikke er signifikant. Dette spørsmålet korrelerer også signifikant med hvordan de liker å gå i barnehagen ($r = .283$, $p < .000$) og om de synes barnehagen er et fint sted å være for barn ($r = .266$, $p < .000$).

Totalt sett viser dette et bilde hvor de fleste (opp mot to tredeler) av barna opplever en generell god trivsel i barnehagen, mens en tredel har en noe mer middels opplevelse av generell trivsel, og et fåtall (mellom 1,5-6,3 %) ikke opplever så god generell trivsel.

3.2 Barnas opplevelse av aktiviteter og muligheter for medvirkning

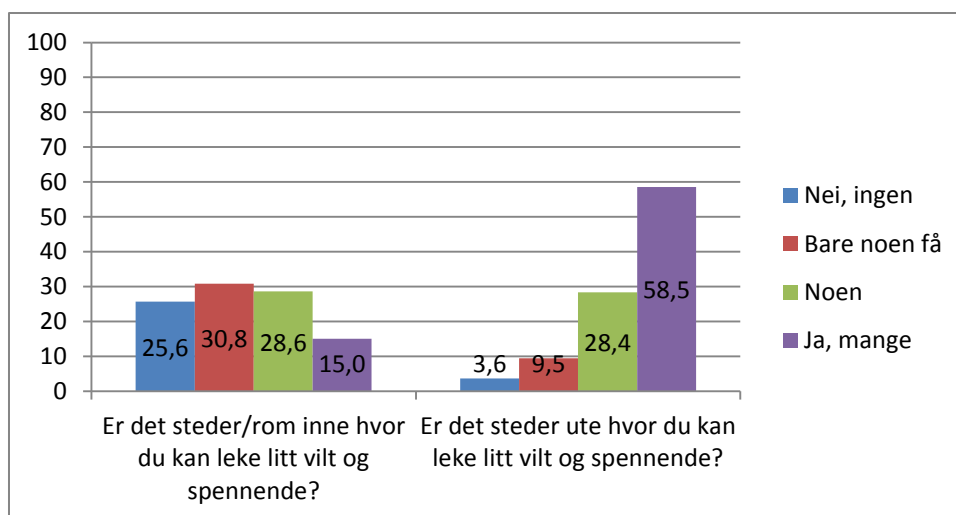
For mange barn er det viktig å ha mulighet til å stikke seg litt unna de ansattes overvåkende blikk og finne seg små skjulesteder eller gjemmesteder hvor de kan skape sin egen hemmelige lek (Koch 2012). Derfor var det interessant å finne ut om barna opplever at inne- og utemiljøet i barnehagen deres gir mulighet for slike gjemmesteder.

Figur 5 Barnas opplevelse av muligheten for gjemmesteder i barnehagen. Prosent. N=279/281.

Som figur 5 viser er det relativt stor spredning i svarene barna gir om opplevelsen av at det finnes steder hvor de kan gjemme seg og få være i fred både inne og ute i barnehagen. Likevel ser vi at resultatene kan tyde på at det er noe mer muligheter for dette i utemiljøet sammenlignet med innemiljøet. Hvis vi statistisk tester forskjellen på svarene i disse to spørsmålene så viser det at det er statistisk større mulighet for å finne seg gjemmesteder i utemiljøet enn i innemiljøet ($p < .000$).

På samme måte som den uforstyrrede bortgjemte leken er viktig for en del barn, kan det også være viktig å få utfolde seg i mer kaosbetont og vill lek. Det var derfor interessant å få innblikk i om barna opplevde at det fysiske miljøet inne og ute i barnehagen ga muligheter for dette.

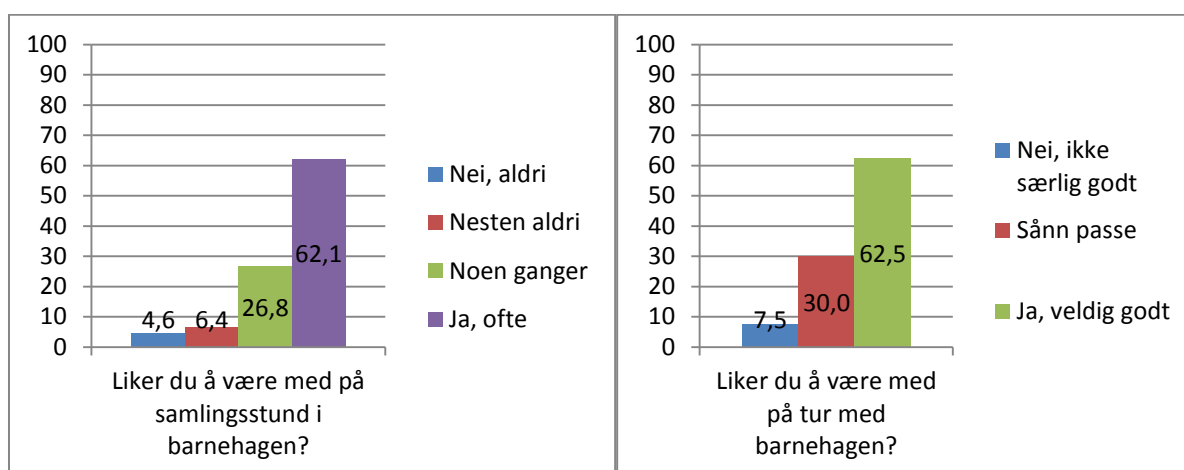

Figur 6 Barnas opplevelse av steder for vill og spennende lek i barnehagen. Prosent. N=273/275.

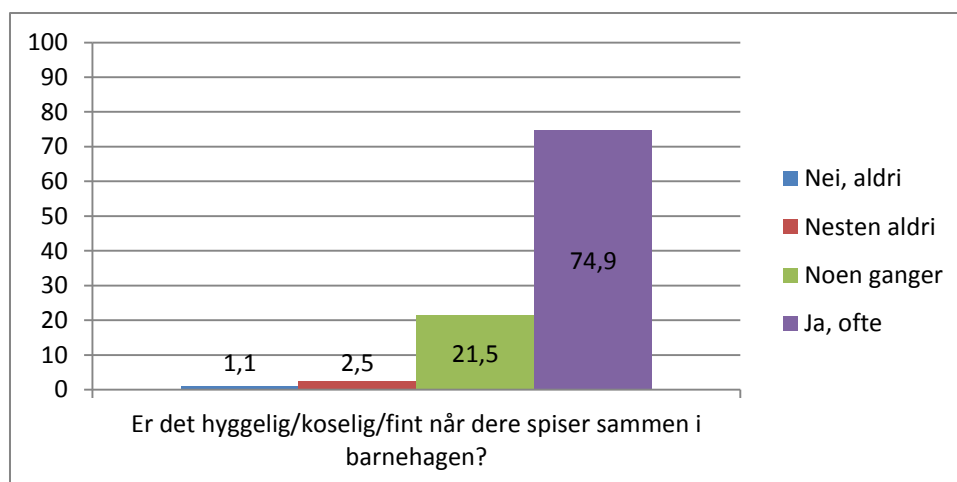
Også på dette spørsmålet ser vi at svarene fra barna har relativt stor spredning, selv om det er tydelig at de opplever at det i større grad er steder hvor de kan leke litt vilt og spennende ute sammenlignet med inne. Beregninger viser også at dette er en statistisk signifikant forskjell ($p < .000$).

Resultatene i denne studien, både på spørsmålene om gjemmesteder og på spørsmålene om steder for vill/spennende lek, viser den samme trenden som de landsdekkende resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 bortsett fra at det der er flere barn som svarer «nei, ingen» på spørsmålet om steder for vill/spennende lek inne (40 %), og flere som svarer «ja, mange» på spørsmål om steder for vill/spennende lek ute (70 %). De statistisk signifikante forskjellene mellom inne- og utemiljø er like i denne studien og i Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

Samlingsstund, turer og måltider er vanlige aktiviteter i de fleste norske barnehager, og det var derfor ønskelig å få vite hvordan barna liker disse aktivitetene.

Figur 7 Barnas opplevelse av samlingsstunder og turer i barnehagen. Prosent. N=280.

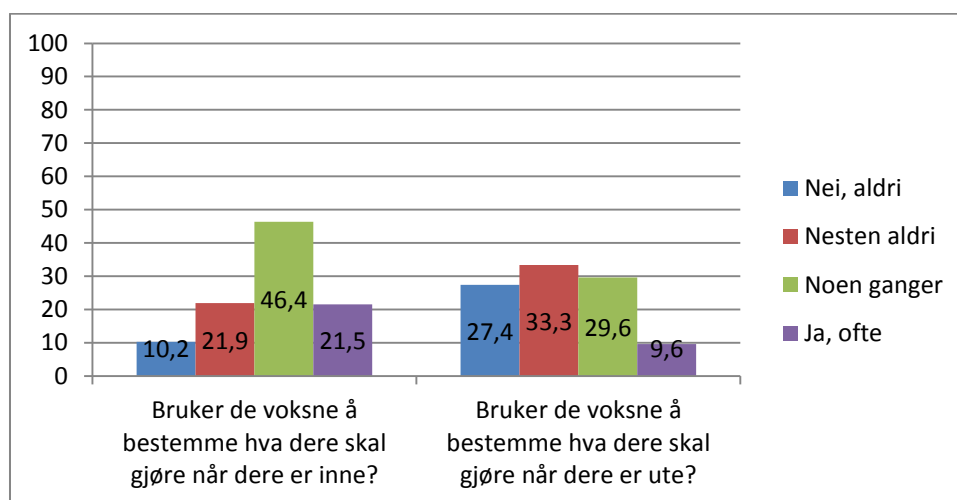

Figur 8 Barns opplevelse av måltidsituasjonene i barnehagen. Prosent. N=275.

Vi ser av figur 7 og 8 at de fleste barna liker samlingsstund, turer og måltidsituasjonene i barnehagen, og barna er særlig positive i sin opplevelse av måltidene. Svarfordelingen i disse spørsmålene er i stor grad i samsvar med de landsdekkende resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

Barns opplevelse av medvirkning i barnehagen handler like mye om det relasjonelle, det å bli sett, hørt og forstått som at man får lov til å være med å bestemme. I bruken av Barnehagens trivselsmonitor forsøker vi å kartlegge helheten i medvirkningsbegrepet gjennom at det samtales med barna om både hva de får være med å bestemme, men også opplevelsen av hvordan de blir møtt av de ansatte i barnehagen.

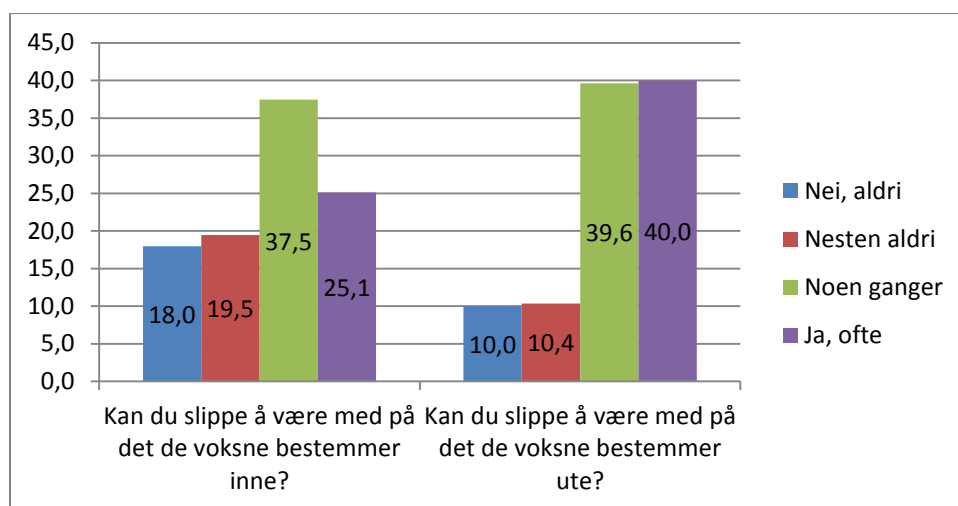
En viktig del av medvirkning er å oppleve at man kan påvirke sin egen hverdag og hva man fyller hverdagen med av aktiviteter og gjøremål. I en barnehagehverdag er det i utgangspunktet personalet som legger rammene for den daglige aktiviteten, men det kan likevel være at barna opplever at de selv kan være med og påvirke og bestemme hva de skal gjøre, som en motsetning til at de opplever at de voksne er de som alltid bestemmer hva de skal gjøre. Vi ønsket å få barnas opplevelse av deres mulighet til å påvirke sin egen barnehagehverdag, gjennom å ha medbestemmelse i de aktivitetene de skulle holde på med både ute og inne i barnehagen. Vi var også interessert i om vurderingen av denne formen for medvirkning var den samme for inne- og uteaktiviteter.

Figur 9 Barnas vurdering av medbestemmelse inne og ute i barnehagen. Prosent. N=274/270.

Vi ser her at til sammen ca 32 % av barna forteller at de voksne aldri eller nesten aldri bestemmer hva de skal gjøre inne, mens til sammen ca. 60 % svarer det samme når det gjelder tiden de er ute i barnehagen. Generelt sett viser tallene at det er gode muligheter for barna for medbestemmelse både inne og ute, men at denne muligheten er større ute. Dette er også en statistisk signifikant forskjell ($p < .000$). Både fordelingen i svarene i disse to spørsmålene og forskjellen mellom inne og ute er i stor grad samsvarende med de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

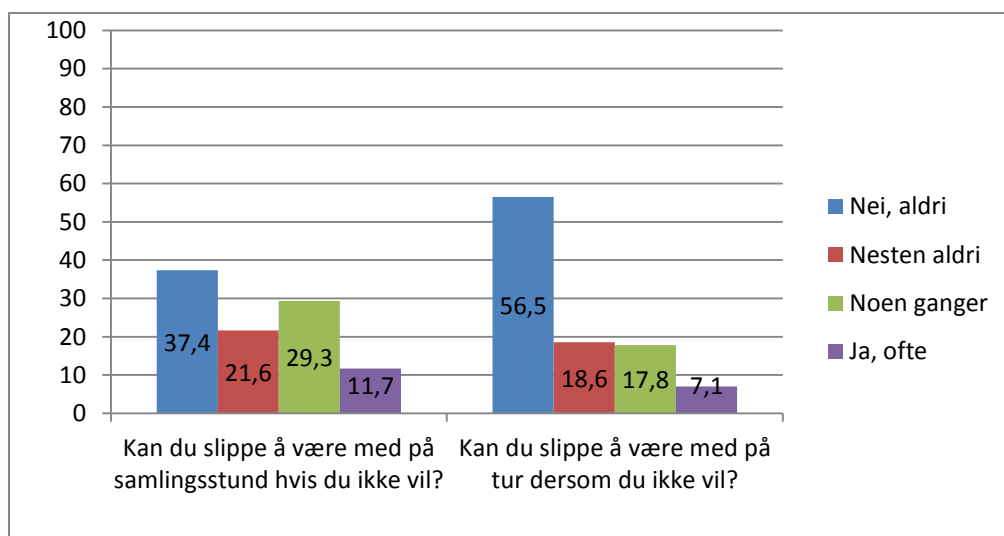
Disse tallene tyder altså på at de ansatte ikke slipper barna til, like mye i medbestemmelse inne som de gjør ute. En årsak til dette kan være at mange barnehager bruker innetiden til mer målstyrte aktiviteter og mindre frilek enn de gjør i utetiden. I forlengelse av spørsmålet omkring medbestemmelse inne og ute, var det også interessant å snakke med barna om de hadde mulighet til å si nei og slippe unna de aktivitetene som de ansatte i barnehagen bestemte at de skulle gjøre, hvis de ikke ønsket å delta. Å få kunnskap om dette gir et inntrykk av om barna også blir hørt og anerkjent, i deres motstand mot det de voksne bestemmer.

Figur 10 Barnas opplevelse av å kunne slippe det de voksne bestemmer ute og inne i barnehagen. Prosent. N=267/270.

Vi ser av figur 10 at selv om det er en del spredning på svarene her, så viser dette litt den samme tendensen i forskjell mellom inne- og uteaktiviteter. Det er en tendens til at barna i større grad opplever å kunne si nei til de aktivitetene de ansatte bestemmer ute enn inne. Det er 40 % som forteller at de ofte kan si nei og slippe å være med på uteaktiviteter, mot 25 % inne. Vi ser også at det er omtrent en like stor andel som forteller at de kan si nei til det de voksne bestemmer noen ganger inne som ute. Det er på den andre siden 18 % som sier at de aldri kan si nei til det de voksne bestemmer inne, mens dette gjelder for 10 % i uteaktiviteter. Totalt sett er det forholdsvis gode muligheter for å slippe en voksenbestemt aktivitet ofte eller noen ganger, både inne og ute, men det er en statistisk signifikant bedre mulighet for å slippe dette ute enn inne ($p < .000$), noe som også sammenfaller med de landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

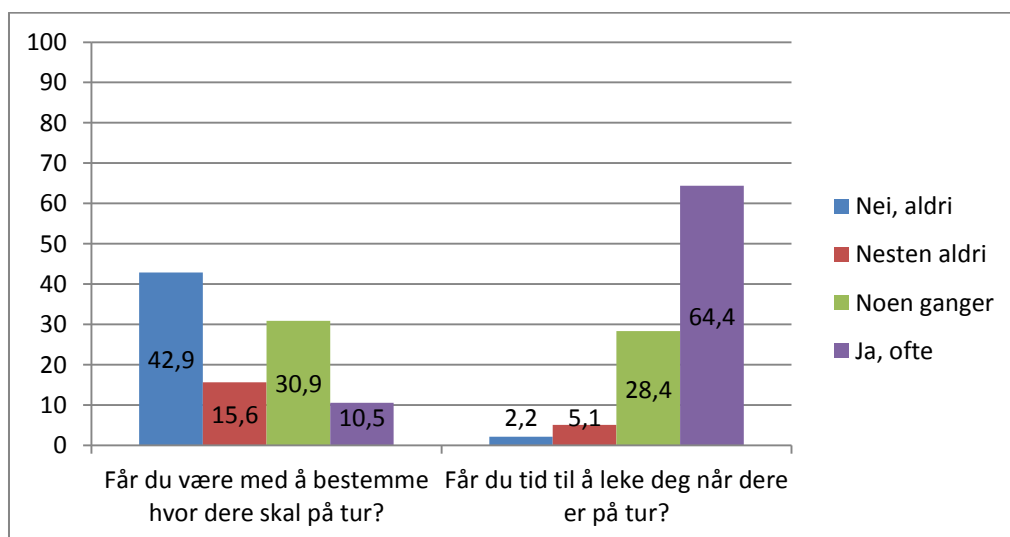
Ofte blir samlingsstund og tur beskrevet som typiske barnehageaktiviteter, og det var derfor ønskelig å undersøke om barna opplevde å kunne si nei til disse aktivitetene som en del av deres mulighet for medvirkning i egen barnehagehverdag.

Figur 11 Barnas vurdering av om de kan velge bort samlingsstund eller tur i barnehagen. Prosent. N=273/269.

Av figur 11 kan vi lese at barna til en viss grad opplever å kunne si nei, og slippe å delta i samlingsstund i sine barnehager. Litt over en tredjedel sier at de aldri kan slippe samlingsstund hvis de ikke vil være med på det, men nesten 30 % sier at de kan slippe noen ganger og over 10 % sier at de ofte kan slippe å være med på samlingsstund. Dette tyder på at barn i Oslobarnehagen blir møtte med mer fleksibilitet rundt dette enn det vi finner i de landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 hvor nesten 60 % oppga at de aldri kunne slippe samlingsstund og 6 % oppga å ofte få slippe det. Når det gjelder tur så viser figur 11 at det er mindre mulighet for å slippe det enn for samlingsstund, med 56,5 % som oppgir at de aldri kan slippe å være med på tur og 7,1 % som sier at de ofte kan slippe. Disse resultatene har den samme trenden som resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014, selv om barnehagebarna i Oslo i mindre grad oppgir at de aldri kan si nei, men i noe større grad at de nesten aldri kan si nei til å være med på tur.

Norske barnehager er som regel mye på tur, og det var derfor interessant i å høre med barna hvorvidt de fikk mulighet til å medvirke i hvor de skal på tur, og hvordan de opplever muligheten for frilek når de er på tur.

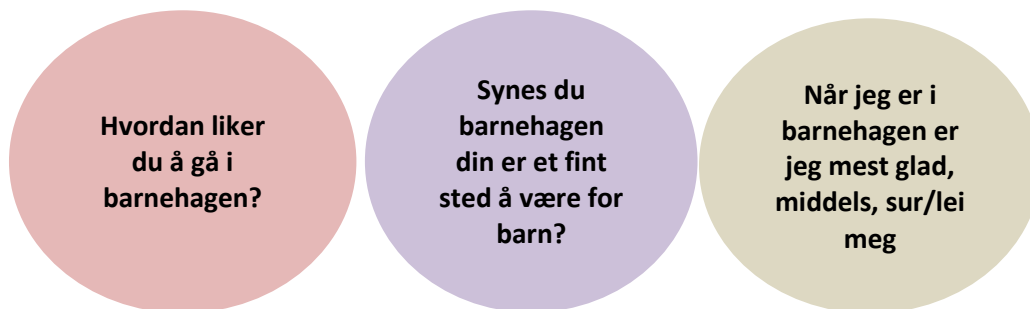

Figur 12 Barnas svar på om de får bestemme hvor de skal og tid til frilek på tur i barnehagen. Prosent. N=275.

Av figur 12 kan vi se at 42,9 % av barna som forteller at de aldri får være med å bestemme hvor de skal på tur, mens 10,5 % sier de ofte får være med å bestemme turmål. Nesten en tredjedel oppgir at de noen ganger får være med å bestemme dette. Totalt sett er dette helt sammenfallende med landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014, og viser en viss grad av medbestemmelse for barna. Tidligere studier (Bratterud et al., 2012) har vist at barn i barnehagen ikke liker å måtte gå langt når de er på tur, og at de gjerne vil oppleve nok tid til frilek når de er på tur med barnehagen. Data fra barna i denne studien viser at de fleste barna (64,4 %) opplever at det ofte er tid til frilek når de er på tur, og bare noen få opplever at det aldri eller nesten aldri er det. Sammenlignet med de landsdekkende resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 er tallene fra barnehagebarna i Oslo noe mer negative til at det er tid til frilek, hvor landsgjennomsnittet var på 73,8 % «ja, ofte» og 20,4 % «noen ganger».

3.3 Barnas generelle trivsel og sammenhenger med aktiviteter og medvirkning

Vi har valgt tre variabler som mål for barns generelle trivsel i barnehagen. Disse tre spørsmålene er:

Som nevnt tidligere korrelerer disse tre variablene signifikant ($p < .000$) med hverandre, og utgjør til sammen sider ved barns trivsel i barnehagen som ivaretar både hvordan de liker å gå i barnehagen, hvordan de synes barnehagen sin er og hvordan de har det når de er i barnehagen. Disse spørsmålene kom også sent i samtalen slik at barna var komfortabel med intervju situasjonen og spørsmålsformuleringene da de besvarte dem.

Vi har foretatt noen bivariate korrelasjonsanalyser av sammenhenger mellom disse og barnas opplevelse av ulike aktiviteter og mulighet for medvirkning.

Tabell 2 Samspill mellom generell trivsel og medvirkning/aktiviteter. Bivariate korrelasjoner.

		Hvordan liker du å gå i barnehagen?	Synes du barnehagen din er et fint sted å være for barn?	Når du er i barnehagen er du mest:
Er det steder å gjemme seg/være i fred inne?	Pearson Correlation	,130*	,050	,091
	Sig. (2-tailed)	,035	,415	,144
	N	264	264	262
Er det steder å gjemme seg/være i fred ute?	Pearson Correlation	,168**	,170**	,196**
	Sig. (2-tailed)	,006	,005	,001
	N	266	266	264
Kan du slippe å være med på det de voksne bestemmer inne?	Pearson Correlation	,036	,147*	-,049
	Sig. (2-tailed)	,563	,019	,437
	N	256	256	256
Er det steder ute hvor du kan leke litt vilt og spennende?	Pearson Correlation	,182**	,026	,081
	Sig. (2-tailed)	,003	,672	,191
	N	263	264	263
Liker du å være med på samlingsstund i barnehagen?	Pearson Correlation	,131*	,240**	,206**
	Sig. (2-tailed)	,033	,000	,001
	N	267	267	265
Er det hyggelig/koselig/fint når dere spiser sammen i barnehagen?	Pearson Correlation	,087	,127*	,056
	Sig. (2-tailed)	,159	,040	,369
	N	263	263	261
Liker du å være med på tur med barnehagen?	Pearson Correlation	,273**	,134*	,193**
	Sig. (2-tailed)	,000	,028	,002
	N	268	268	266
Liker du å være på barnehagens uteområde/lekeplass?	Pearson Correlation	,120*	,189**	,101
	Sig. (2-tailed)	,049	,002	,101
	N	267	267	265
Får du tid til å leke deg når dere er på tur?	Pearson Correlation	,190**	,101	,071
	Sig. (2-tailed)	,002	,101	,249
	N	265	266	264

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Av tabell 2 kan vi lese en oversikt over samspillet mellom svar på ulike spørsmål om barnas opplevelse av ulike aktiviteter og mulighet for medvirkning, og svarene på de tre spørsmålene om barns generelle trivsel i barnehagen. Noen av korrelasjonene er forholdsvis svake, de sammenhengene som er statistisk signifikante er markert med stjerner i tabellen.

Vi finner at det er positive sammenhenger mellom ett eller flere mål på barns generelle trivsel i barnehagen og at de:

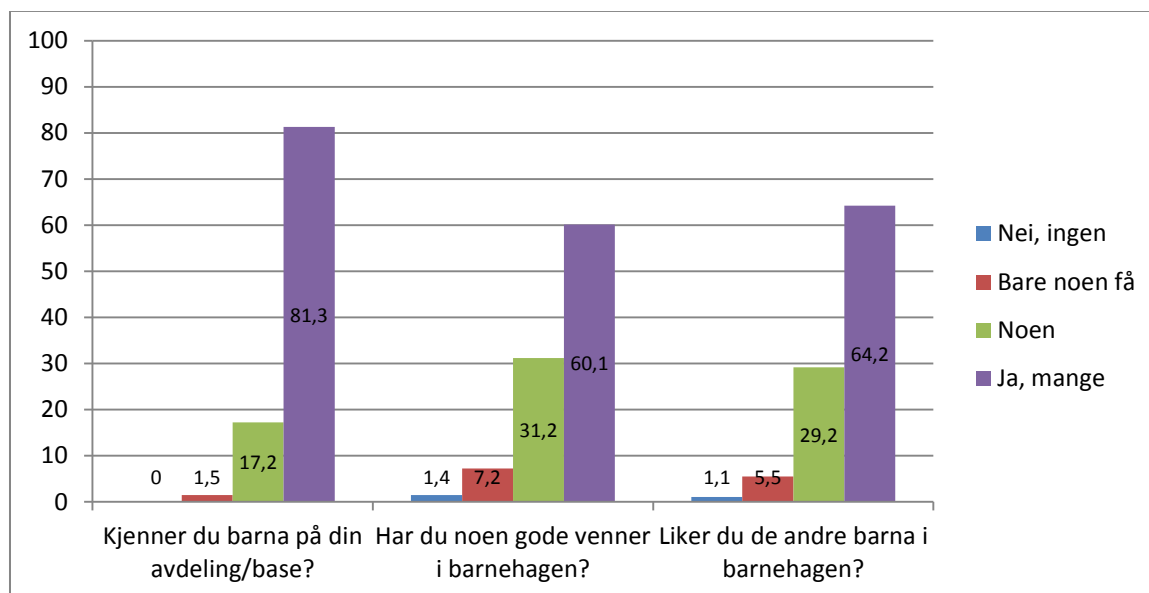
- har steder å gjemme seg og få være i fred, både inne og ute
- å kunne si nei til å være med på det de voksne bestemmer de skal gjøre inne
- har steder hvor man kan leke vilt og spennende ute
- liker tur, samlingsstund og måltidene

- liker uteområdene og får tid til fri lek på tur

Disse funnene er i stort sett i samsvar med de sammenhengene vi finner i de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

3.4 Barns opplevelser av barn/barn relasjoner i barnehagen

Relasjonene med jevnaldrende i barnehagen er viktig for det enkelte barns trivsel (Fattore et.al., 2009, Thoilliez, 2011). Samtalene med barna tok derfor opp deres forhold til de andre barna i barnehagen. På spørsmål om de kjente alle barna på sin avdeling/base var det også et stort flertall som svarte ja, mange (81,3 %), mens få svarte at de bare kjente noen få (1,5 %) og ingen oppga at de ikke kjente noen (figur 13). Av figur 13 kan vi også lese at de fleste barna i barnehagen enten har mange (60,1 %) eller noen (31,2 %) gode venner i barnehagen, og at de fleste liker mange (64,2 %) eller noen (29,2 %) av de andre barna i barnehagen.

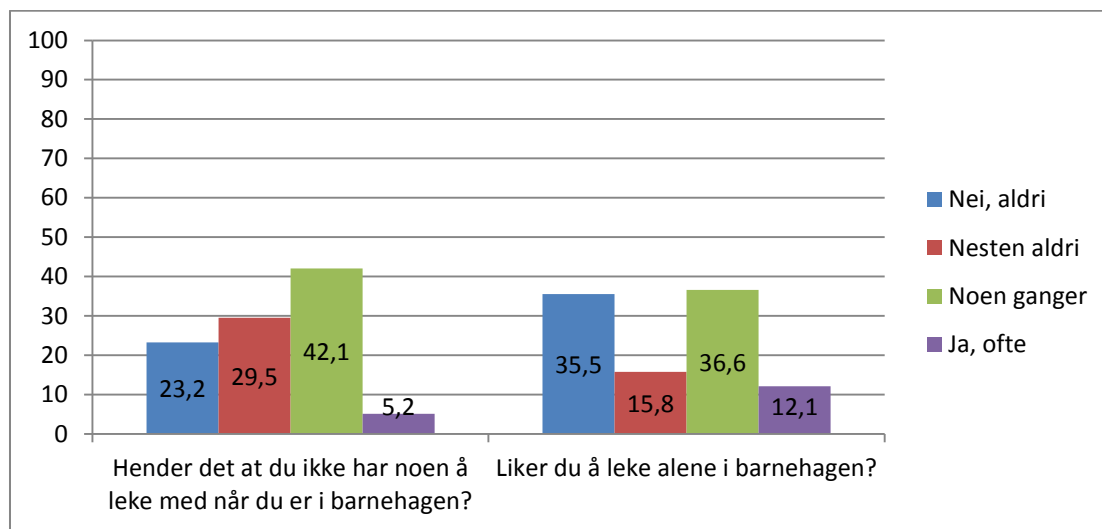

Figur 13 Barnas svar om relasjoner til de andre barna i barnehagen. Prosent. N=273/276/274.

Selv om vi av figur 13 også kan se at det er noen barn som bare noen få gode venner i barnehagen er dette et relativt lavt antall, og det kan hende dette er barn som heller ønsker å ha bare noe få nære venner enn mange venner. For ansatte i barnehagen vil det heller være grunn til, selv om de er svært få, å gå nærmere inn på hva som er årsaken til at omtrent 4 barn svarer at de ikke har noen gode venner. Dette vil i barnehagehverdagen gjøre disse barna mer sårbare, med hensyn til å skaffe seg venner og å ha noen å leke med. En korrelasjonsanalyse viste også statistisk signifikante sammenhenger mellom å kjenne barna på sin avdeling eller base og det å ha gode venner ($r = .315$, $p < .000$), det å like de andre barna i barnehagen ($r = .206$, $p < .01$), samt at det var en signifikant sammenheng mellom det å like de andre barna i barnehagen og det å oppleve å ha flere gode venner ($r = .310$, $p < .000$). Totalt sett samsvarer resultatene på disse spørsmålene i stor grad med de landsdekkende resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

Det kan se ut som at en liten del av barna i barnehagen ikke liker de andre barna i barnehagen, og at disse i mindre grad kjenner de andre barna eller har gode venner i barnehagen. Vi var derfor interessert i å vite om barna også opplevde at de ikke hadde noen å leke med i barnehagen.

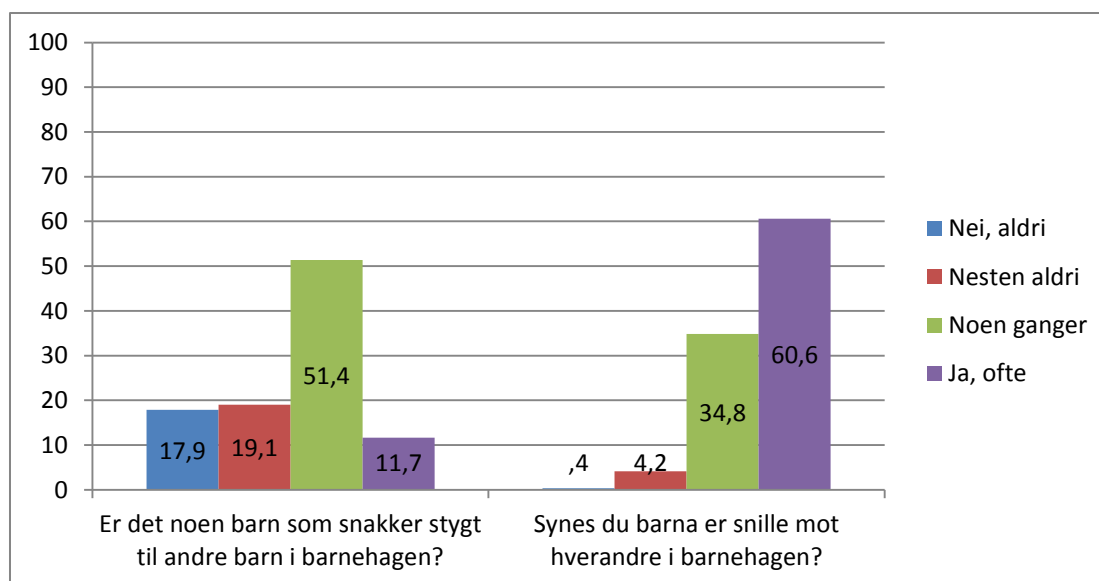
Av figur 14 ser vi at omtrent 5 % av barna forteller at de ofte ikke har noen å leke med og omtrent 42 % forteller at de noen ganger ikke har noen å leke med. Samtidig ser vi mange av barna ofte (12 %) og noen ganger (36,6 %) liker å leke alene i barnehagen. Fordelingen av svar på disse spørsmålene er stort sett i samsvar med resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

Figur 14 Barnas svar på om det hender at de ikke har noen å leke med i barnehagen og om de liker å leke alene. Prosent. N=271/273.

I videre analyser av data i figur 14 finner vi en signifikant sammenheng mellom det å ikke ha noen å leke med og det å like å leke alene ($r = .127$, $p < .05$), noe som indikerer at en del av de som leker alene velger dette fordi de liker det. Denne sammenhengen finner vi også i de landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014. Korrelasjonene i denne Oslostudien viser i tillegg at det er en sammenheng mellom å oppgi at man har færre venner og å like å leke alene ($r = -.126$, $p < .05$). På den andre siden finner vi også sammenheng mellom å ikke ha noen å leke med og ha færre gode venner i barnehagen ($r = -.127$, $p < .05$). Resultatene her er altså noe flertydige, og det kan tolkes som at noen av barna bevisst har få venner og leker en del alene fordi de liker det, mens det for andre av barna kan være en negativ spiral hvor de har vanskelig for å få venner og derfor også har færre å leke med.

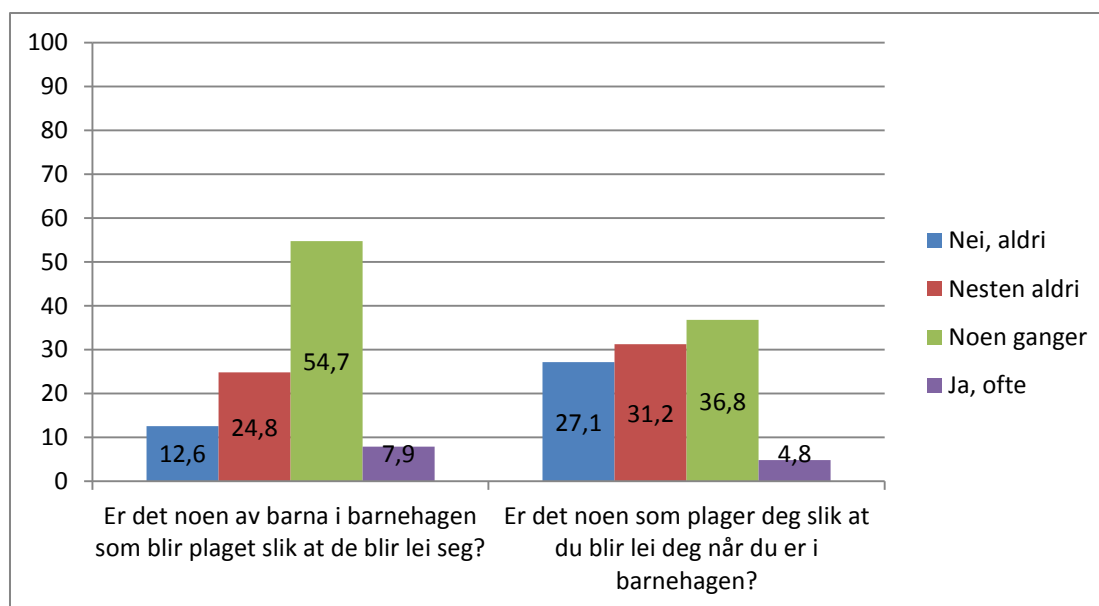
Det har også vært et mål å undersøke hvordan barna opplevde væremåten barna i mellom i barnehagen. Samtalen inneholder derfor spørsmål om barna snakker stygt til hverandre og om de er snille mot hverandre.

Figur 15 Barnas vurdering av om noen barn snakker stygt til andre barn og om barna er snille med hverandre i barnehagen. Prosent. N=257/264.

Av figur 15 ser vi at en overvekt av barna opplever at barna i barnehagen ofte (11,7 %) og noen ganger (51,4 %) snakker stygt til hverandre. På den andre siden synes også de fleste at barna ofte er snille med hverandre i barnehagen (34,8 %) eller er snille noen ganger (60,6 %). Fordelingen av svar i disse to spørsmålene er omtrent helt likt fordelingen av svar på de tilsvarende spørsmålene i de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014. Det kan altså se ut til at barna kan være tøffe med hverandre verbalt, men at flertallet likevel opplever at barna totalt sett er snille med hverandre i barnehagen. Det er imidlertid verdt å merke seg at korrelasjonsanalysene viser en signifikant negativ sammenheng mellom opplevelse av at barna snakker stygt til hverandre og er snille med hverandre ($r = -.215, p < .01$), noe som betyr at jo mer et barn opplever at barna snakker stygt til hverandre, jo mindre snille synes de at barna er mot hverandre i barnehagen. Denne sammenhengen finner vi også i data fra hele Norge i Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

Barns opplevelse av trivsel knyttet til deres relasjoner med andre barn i barnehagen, handler også om opplevelsene av å bli plaget av de andre. Det er viktig å huske at ting som dytting, slåing, og knuffing kan være en naturlig del av barns væremåte mot hverandre, og en måte for dem å finne ut av ulike konfliktsituasjoner i leken. Likevel er det viktig å være oppmerksom på gjentakende plaging som kan oppleves ubehagelig for det enkelte barnet. Vi ser av figur 16 at barna opplever at det foregår en del plaging mellom barn i barnehagen.

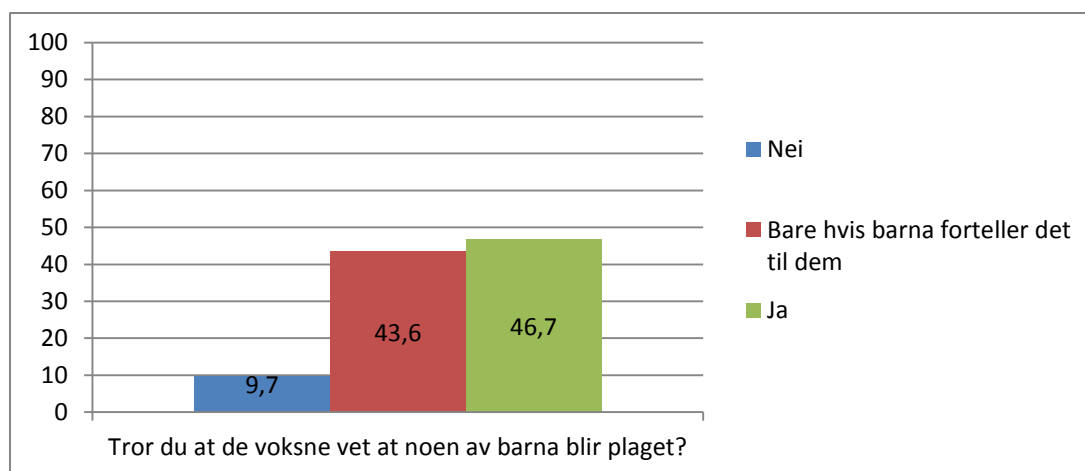

Figur 16 Barns vurdering av om noen av barna eller de selv blir plaget i barnehagen. Prosent. N=254/269.

I samtalen starter man med et spørsmål om "noen av barna i barnehagen" blir plaget slik at de blir lei seg. Dette er valgt både for først å få tak i barnas opplevelse av plaging totalt sett i barnehagen, og som et innledende og litt ufarlig spørsmål, før det blir spurt om deres egen opplevelse av dette. Av figur 16 kan vi lese at 7,9 % av barna fortalte at noen barn blir plaget ofte, og at 54,7 % fortalte at noen av barna blir plaget noen ganger. Når man så spurte barna om de selv blir plaget slik at de blir lei seg, så svarte nesten 5 %, tilsvarende 13 barn, at de opplevde dette ofte og 36,8 %, tilsvarende 99 barn, at de opplevde det noen ganger. Sammenlignet med landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 er disse dataene fra Oslobarnehagene noe mer positive og gir indikasjoner på at litt færre av barna opplever plaging ofte. De landsdekkende dataene viser at 6,2 % av barna opplever å ofte bli plaget, og 34,5 % opplever å bli plaget noen ganger.

Det er uansett en del barn som opplever å bli plaget av andre barn i barnehagen ofte eller noen ganger. Vi vil påpeke at vi i Barnehagens trivselsmonitor som verktøy ikke har fokus på å kartlegge mobbing i barnehagen, og at vi ikke umiddelbart kan trekke likhetstegn mellom det vi her omtaler som plaging og det som defineres som mobbing. Til det er datamaterialet for lite nyansert. Det vi imidlertid vet noe om er at i barnas beskrivelser fra andre studier (Bratterud et al., 2012) av hva som skjer når de opplever å bli plaget så blir lugging, slåing, dytting, knuffing, det at noen tar fra dem leker og å bli utestengt fra leken nevnt.

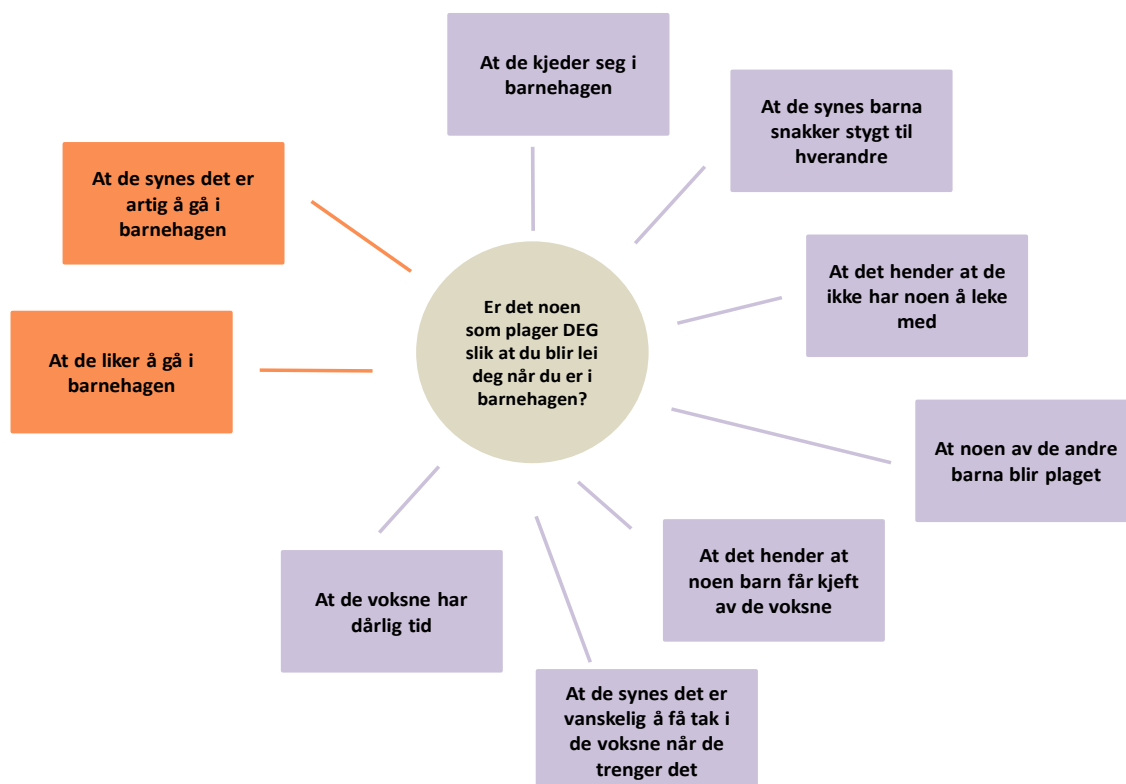
Det er også interessant å finne ut om barna tror at de ansatte i barnehagen vet at noen av barna blir plaget, slik at de har mulighet til å hjelpe de som trenger det.

Figur 17 Barns vurdering av om de ansatte vet at noen av barna blir plaget i barnehagen. Prosent. N=259.

Som figur 17 viser, tror mange av barna at de ansatte vet at noen av barna blir plaget (46,7 %), mens forholdsvis mange tror at de blir oppmerksomme på det bare hvis barna forteller det til dem (43,6 %). Nesten 10 % tror ikke de ansatte vet om dette i det hele tatt.

Det er interessant å se om andre relevante spørsmål har noen sammenheng med det at barna opplever at de blir plaget. Vi foretok derfor en bivariat korrelasjonsanalyse for å avdekke slike eventuelle sammenhenger.

Figur 18 Samvariasjon mellom barns opplevelse av å bli plaget og andre opplevelser i barnehagen. Oransje er negative korrelasjoner, lilla er positive korrelasjoner.

Det er statistisk signifikante sammenhenger mellom på den ene side å oppleve å bli plaget i barnehagen og på den andre siden å kjede seg ($r=.128$, $p<.05$), synes at barna snakker stygt til hverandre ($r=.396$, $p<.000$), å ikke ha noen å leke med ($r=.222$, $p<.000$), å oppleve at andre barn blir plaget ($r=.360$, $p<.000$), å oppleve at noen barn får kjeft av de voksne ($r=.245$, $p<.000$) og å oppleve at det er vanskelig å få tak i de voksne når en trenger det ($r=.176$, $p<.01$) og at de voksne har dårlig tid ($r=.199$, $p<.05$). Det er også en negativ sammenheng mellom å oppleve å bli plaget og at det er artig å gå i barnehage ($r= -.222$, $p<.05$), å liker å gå i barnehagen ($r=-.149$, $p<.05$).

Vi ser av sammenhengene i figur 18 at opplevelse av en del negative barn/barn relasjoner i barnehagen henger sammen med opplevelsen av å bli plaget. I tillegg ser vi at det er sammenheng mellom å oppleve å bli plaget og å oppleve at de voksne kjefter, er lite tilgjengelig og har dårlig tid. Vi ser også at det å oppleve å bli plaget i barnehagen, har en sammenheng med å kjede seg i barnehagen og at man synes det er mindre artig og liker seg dårligere i barnehagen. Det er imidlertid vanskelig å si noe om mulige årsak-virkningsforhold mellom disse opplevelsene. Det vi kan lese av disse resultatene er kun at det finnes en sammenheng mellom disse variablene, og ikke at det ene fører til det andre.

Sammenhengene vist i figur 18 samsvarer med de sammenhengene vi finner i de landsdekkende resultatene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014, hvor alle de positive korrelasjonene i Oslo-dataene også finnes i de landsdekkende dataene. De to faktorene som har negativ sammenheng med barnas trivsel i Oslo-dataene finner vi ikke i de landsdekkende dataene. Vi finner imidlertid der en sammenheng med å kjede seg og lavere trivsel.

3.5 Barnas generelle trivsel og sammenhenger med barn-barn relasjoner

Som nevnt tidligere har vi valgt tre variabler som mål for barns generelle trivsel i barnehagen; Hvordan liker du å gå i barnehagen?, Synes du barnehagen din er et fint sted å være for barn?, og Når jeg er i barnehagen er jeg mest glad, middels, sur/lei meg.

Vi har foretatt noen bivariate korrelasjonsanalyser av sammenhenger mellom disse og barnas opplevelse av barn-barn relasjoner.

Tabell 3 Samspill mellom generell trivsel og barn-barn relasjoner. Bivariate korrelasjoner.

		Hvordan liker du å gå i barnehagen?	Synes du barnehagen din er et fint sted å være for barn?	Når du er i barnehagen er du mest:
Har du noen gode venner i barnehagen?	Pearson Correlation	,198**	,114	,129*
	Sig. (2-tailed)	,001	,064	,036
	N	266	266	264
Liker du de andre barna i barnehagen?	Pearson Correlation	,106	,169**	,189**
	Sig. (2-tailed)	,085	,006	,002
	N	264	265	264
Hender det at du ikke har noen å leke med når du er i barnehagen?	Pearson Correlation	-,130*	-,125*	-,108
	Sig. (2-tailed)	,035	,043	,081
	N	262	263	261
Er det noen som plager deg slik at du blir lei deg når du er i barnehagen?	Pearson Correlation	-,149*	-,020	-,105
	Sig. (2-tailed)	,016	,750	,091
	N	262	263	261

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Av tabell 3 kan vi lese en oversikt over samspillet mellom svar på ulike spørsmål om barnas opplevelse av barn-barn relasjoner, og svarene på de tre spørsmålene om barns generelle trivsel i barnehagen. Noen av korrelasjonene er forholdsvis svake, de sammenhengene som er statistisk signifikante er merket med stjerne i tabellen.

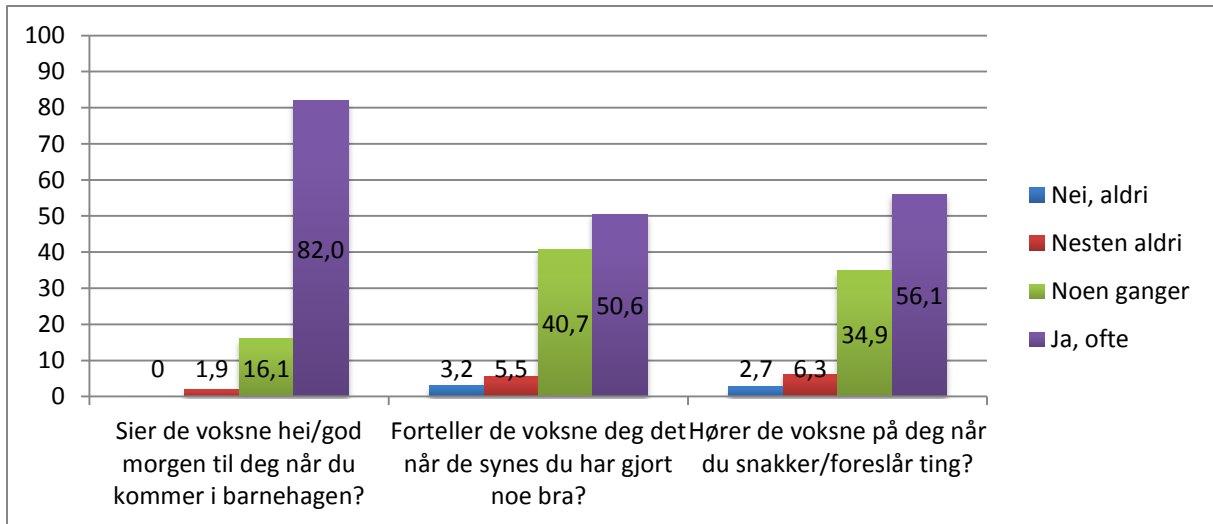
Vi ser av tabellen at det er positive sammenhenger, mellom ett eller flere mål på barns generelle trivsel i barnehagen og barn-barn relasjoner som innebærer at de opplever:

- at de har gode venner og liker de andre barna i barnehagen
- å ha noen å leke med i barnehagen
- at de ikke blir plaget av andre slik at de blir lei seg (å oppleve å bli plaget har negativ sammenheng med trivsel)

Disse funnene er i samsvar med de sammenhengene vi finner i de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014, hvor alle de samme sammenhengene er til stede.

3.6 Barns opplevelser av voksen/barn relasjoner i barnehagen

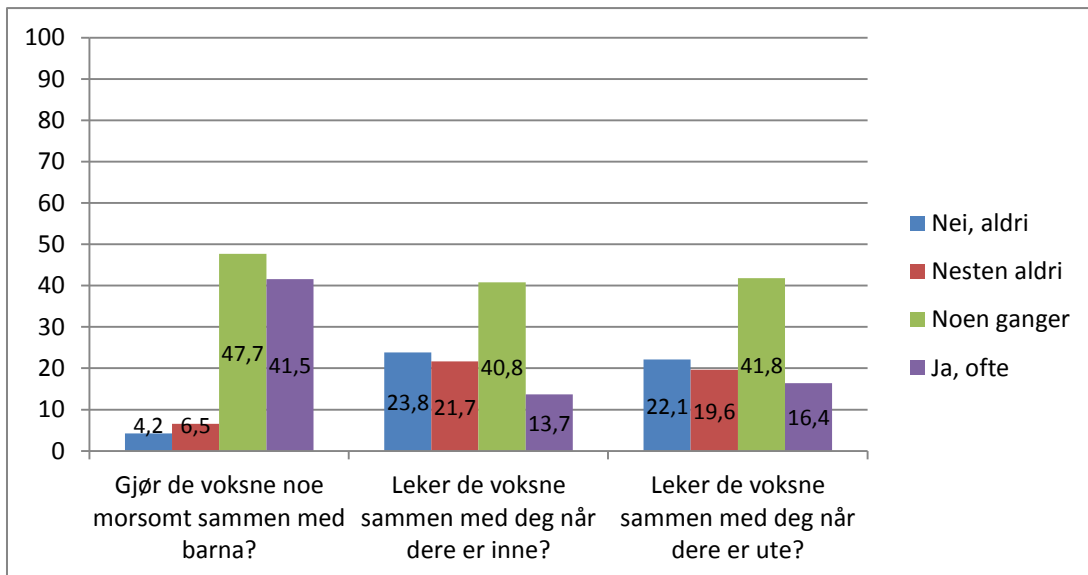
Relasjonene med de voksne i barnehagen er også viktig for det enkelte barns trivsel (Fattore et.al., 2009, Thoilliez, 2011). Barnehagens trivselsmonitor inneholder derfor også tema om barna om deres forhold til de ansatte i barnehagen. På spørsmål om barna kjente alle de voksne på sin avdeling/base godt, var det et stort flertall som svarte ja (90 %). Det var også en stor andel av barna (87,2 %) som fortalte at de hadde en yndlingsvoksen i barnehagen. I samtalen med barna tok vi opp ulike sider ved deres opplevelse av den relasjonen de hadde med de voksne i barnehagen.

Figur 19 Barnas opplevelse av sin relasjon med de ansatte i barnehagen. Prosent. N=253-267.

Av figur 19 kan vi lese at mange av barna opplever både at de voksne ser dem, anerkjenner dem og er oppmerksomme på hva som er deres meninger. Hele 82% opplever at de voksne ofte sier hei til dem når de kommer i barnehagen, og 16 % opplever at dette skjer noen ganger. Flertallet (over 90 %) opplever også at de voksne ofte eller noen ganger forteller at de synes de har gjort noe som er bra, og totalt 91 % opplever at de voksne ofte eller noen ganger hører på dem når de snakker eller foreslår ting. Tallene i alle disse tre spørsmålene er omtrent nøyaktig likt som den fordelingen vi finner i de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014.

Samtalen med barna tar også opp i hvilken grad barna opplever at de voksne deltar sammen med dem. Vi ser av figur 20 at de fleste barna opplever at de voksne ofte eller noen ganger gjør noe morsomt sammen med barna (nesten 90 %), noe som samsvarer med landsgjennomsnittet fra 2014. Det er også interessant å se om barna opplever at de ansatte engasjerer seg i lek sammen med dem.

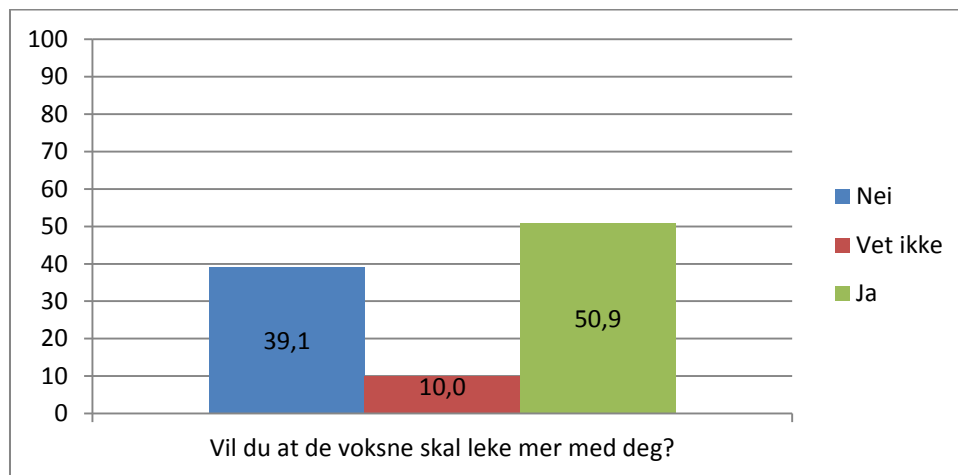

Figur 20 Barnas opplevelse av om de ansatte deltar i lek sammen med dem Prosent. N=260-280.

På spørsmål om de voksne leker sammen med dem inne/ute er det stor spredning i svarene, men tallene forteller oss at over halvparten av barna opplever at de ansatte leker med dem både inne og

ute, i litt høyere grad ute enn inne. Likevel er det verdt å merke seg at nesten en fjerdedel av barna opplever at de ansatte aldri leker med dem; verken inne eller ute. Dette er også i samsvar med landsgjennomsnittet i 2014.

En ting er om barna opplever at de ansatte leker med dem eller ikke, men en annen ting er om barna ØNSKER at de voksne leker med dem. For å få innblikk i dette ble det derfor spurt om barna ville at de voksne skal leke mer med dem.

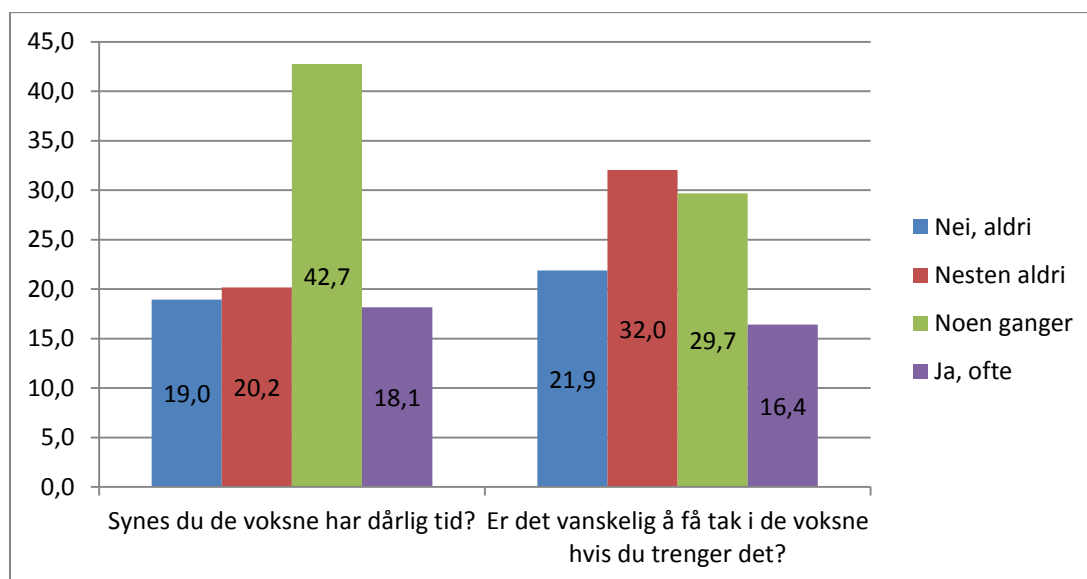

Figur 21 Barnas ønske om de ansatte skal leke mer med dem. Prosent. N=281.

Figur 21 viser at rundt halvparten av barna kunne ønske at de ansatte lekte mer med dem, mens ca. 40 % ikke kunne tenke seg det, og en tidel svarer at de ikke vet helt.

Dette samsvarer også med de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014, hvor ca. 45 % ønsket at de ansatte lekte mer med dem, ca. 45 % ønsket at de ikke skulle leke mer med dem, og ca. 10 % svarte vet ikke.

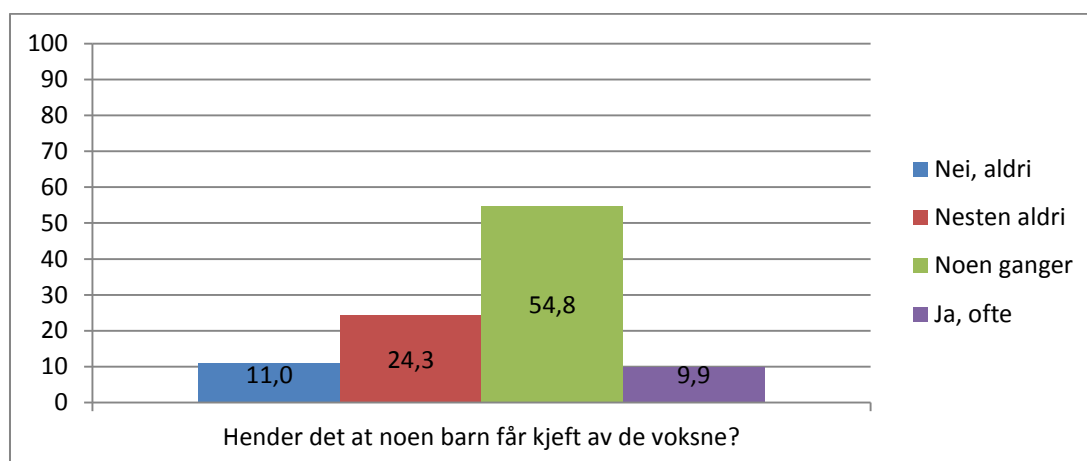
I lys av dette er det interessant å høre med barna hvordan de opplever de ansattes tid og tilgjengelighet i barnehagehverdagen.

Figur 22 Barnas opplevelse av de ansattes tid og tilgjengelighet. Prosent. N=248-256.

Det er noe spredning i svarene på spørsmålene som handler om de voksnes tid og tilgjengelighet. Av figur 22 ser vi at litt over 60 % av barna synes de voksne ofte eller noen ganger har dårlig tid, og at ca. 46 % av barna synes det ofte eller noen ganger er vanskelig å få tak i de voksne når de trenger det. Selv om dette bare er litt under halvparten av barna så er det forholdsvis mange tatt i betraktning at dette er en institusjon som har som hovedformål å være sammen med og tilgjengelig for barna. Sammenlignet med de landsdekkende dataene fra 2014 så viser dataene fra Oslo kommune de samme tendensene som landsgjennomsnittet. Det er imidlertid noe flere barn i landsgjennomsnittet som opplever at de voksne aldri har dårlig tid (25,1 % i landsgjennomsnittet mot 19 % i Oslo), og det er flere i landsgjennomsnittet som opplever at det aldri er vanskelig å få tak i voksne hvis de trenger det (37,4 % i landsgjennomsnittet mot 21,9 % i Oslo). Dette kan tyde på at ansatte i Oslobarnehagene i litt større grad enn gjennomsnittet ellers i landet har mange oppgaver som skal gjennomføres i tillegg til det å være sammen med barna i barnehagen, og som igjen medfører at barna i disse barnehagene opplever at de er til dels fraværende og travle.

I forbindelse med samtalen rundt voksen/barn relasjoner snakkes det også med barna om hvorvidt de voksne noen ganger kjeftet på barna. Vi ser av figur 23 at en del barn opplevde at de voksne kjeftet på barna i barnehagen. Et flertall av barna opplevde at de voksne kjeftet på barna i barnehagen ofte (9,9 %) eller noen ganger (54,8 %). I tidligere undersøkelser (Bratterud et al., 2012) har det kommet frem at slik opplevd kjefting er forbundet med at noen plaget andre barn eller i kringling mellom barn. Sammenlignet med de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 viser data fra Oslobarnehagen en noe mer positiv tendens i dette spørsmålet. I de landsdekkende dataene er det 14,8 % av barna som oppgir at de voksne ofte kjefter på dem, mens dette er tilfelle bare for en knapp tiendedel i Oslobarnehagene. Vi ser også at det er flere barn i Oslobarnehagene som svarer nei, nesten aldri (24,3 %) enn i de landsdekkende dataene (17,3 %).

Figur 23 Barnas opplevelse av om de ansatte kjefter på barna. Prosent. N=263.

3.7 Barnas generelle trivsel og sammenhenger med voksen-barn relasjoner

Som nevnt tidligere har vi valgt tre variabler som mål for barns generelle trivsel i barnehagen; Hvordan liker du å gå i barnehagen?, Synes du barnehagen din er et fint sted å være for barn?, og Når jeg er i barnehagen er jeg mest glad, middels, sur/lei meg.

Vi har foretatt noen bivariate korrelasjonsanalyser av sammenhenger mellom disse og barnas opplevelse av voksen-barn relasjoner.

Tabell 4 Samspill mellom generell trivsel og voksen-barn relasjoner. Bivariate korrelasjoner.

		Hvordan liker du å gå i barnehagen?	Synes du barnehagen din er et fint sted å være for barn?	Når du er i barnehagen er du mest:
Har du en yndlingsvoksen i barnehagen?	Pearson Correlation	,049	,131*	,007
	Sig. (2-tailed)	,425	,032	,907
	N	267	268	266
Kjenner du alle de voksne på din avdeling/base godt?	Pearson Correlation	,051	-,126*	-,012
	Sig. (2-tailed)	,410	,041	,848
	N	264	265	263
Sier de voksne hei/god morgen til deg når du kommer i barnehagen?	Pearson Correlation	,101	,167**	,072
	Sig. (2-tailed)	,104	,007	,246
	N	261	263	261
Hender det at noen barn får kjeft av de voksne?	Pearson Correlation	-,152*	,001	-,095
	Sig. (2-tailed)	,014	,983	,130
	N	258	260	258
Gjør de voksne noe morsomt sammen med barna?	Pearson Correlation	,135*	,078	,050
	Sig. (2-tailed)	,030	,212	,424
	N	257	258	256
Leker de voksne sammen med deg når dere er inne?	Pearson Correlation	,128*	,024	,074
	Sig. (2-tailed)	,039	,695	,231
	N	263	263	261
Synes du de voksne har dårlig tid?	Pearson Correlation	-,058	-,074	-,193**
	Sig. (2-tailed)	,366	,247	,002
	N	247	248	247
Er det voksne i nærheten og kan hjelpe deg når du leker og bygger og sånn ute?	Pearson Correlation	,044	,179**	,023
	Sig. (2-tailed)	,474	,004	,711
	N	262	262	260
Hører de voksne på deg når du snakker/foreslår ting?	Pearson Correlation	,128*	,082	,168**
	Sig. (2-tailed)	,042	,192	,007
	N	253	255	253

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Av tabell 4 kan vi lese en oversikt over samspillet mellom svar på ulike spørsmål om barnas opplevelse av voksen-barn relasjoner, og svarene på de tre spørsmålene om barns generelle trivsel i barnehagen. Noen av korrelasjonene er forholdsvis svake, de sammenhengene som er statistisk signifikante er markert med stjerne i tabellen.

Vi ser av tabellen at det er positive sammenhenger, mellom ett eller flere mål på barns generelle trivsel i barnehagen og:

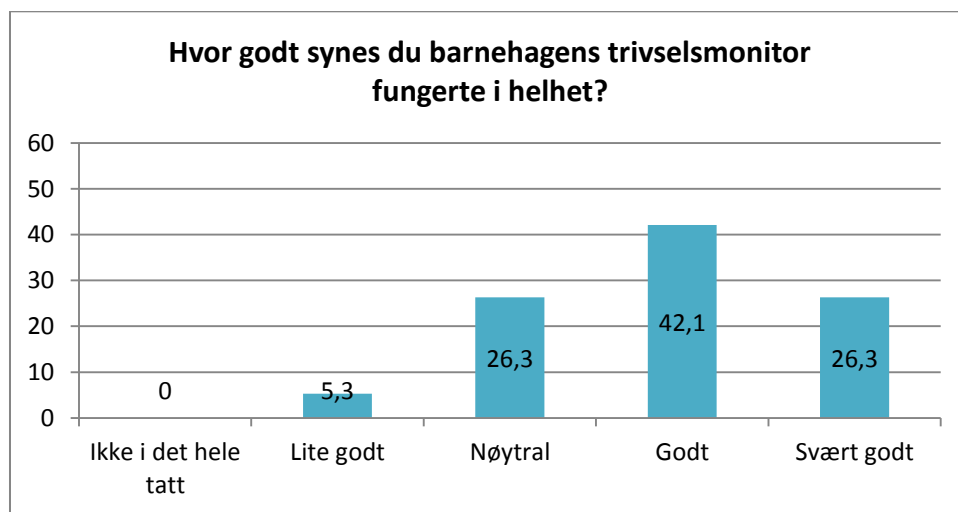
- at de opplever å ha en yndlingsvoksen i barnehagen og føler de kjenner alle de voksne godt
- at de ansatte sier hei til de når de kommer i barnehagen
- at de voksne ikke kjefter på barna
- at de ansatte gjør morsomme ting sammen med barna og leker med dem når de er inne
- at de voksne har god tid, er i nærheten for å hjelpe, og hører på det de har å si

Disse funnene er i samsvar med de sammenhengene vi finner i de landsdekkende dataene fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014, hvor alle de samme sammenhengene er til stede bortsett fra om de har en yndlingsvoksen i barnehagen og om de voksne er i nærheten og kan hjelpe dem når de leker og bygger ute.

4. De ansattes erfaringer med bruk av Barnehagens trivselsmonitor

I etterkant av at alle barnesamtalene var fullført fikk de barnehagelærerne som hadde gjennomført samtalene tilsendt et elektronisk spørreskjema slik at deres erfaringer med Barnehagens trivselsmonitor kunne kartlegges. De seks første spørsmålene var utformet med forhåndsdefinerte svarkategorier som anga hvor fornøyd de var på en skala fra 1-5. Av de 38 barnehagelærerne som ble plukket ut til å gjennomføre barnesamtaler var det 19 som ga oss tilbakemelding på sine erfaringer, noe som utgjør en svarprosent på 50. Dette er en del færre enn vi hadde håpet på, men vi har likevel analysert svarene fra de som har respondert.

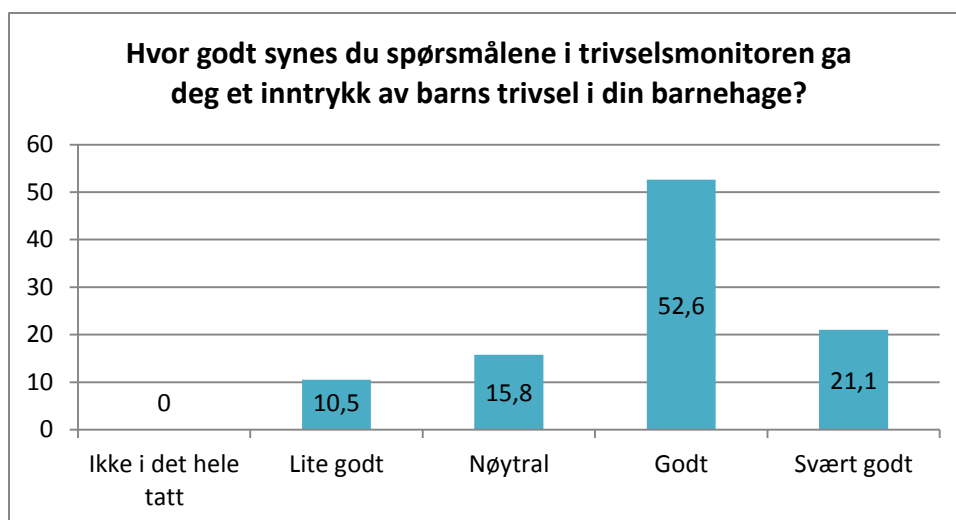
Det første spørsmålet omhandlet hvor godt de synes verktøyet fungerte i helhet.

Figur 24 Ansattes helhetlige opplevelse av Barnehagens trivselsmonitor. Prosent. N=19.

Figur 24 viser at de fleste opplevde at Barnehagens trivselsmonitor fungerte svært godt eller godt (totalt 68,4 %). Ingen svarte at de ikke syntes det fungerte i det hele tatt, men noen få (5,3 %) synes det fungerer lite godt.

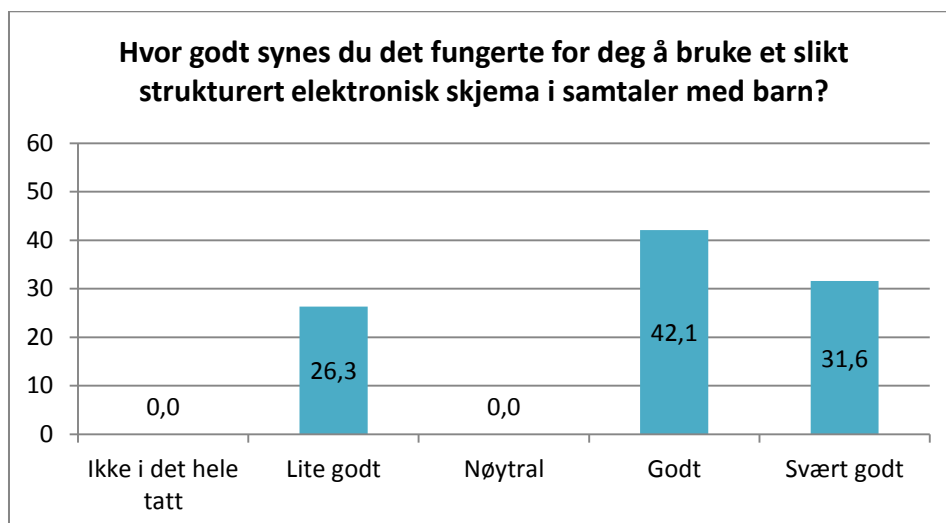
Det var også relevant å få vite om barnehagelærerne opplevde at spørsmålene i Barnehagens trivselsmonitor fungerte slik det er tenkt og ga dem et inntrykk av hvordan barna faktisk trives i barnehagen.

Figur 25 Ansattes opplevelse av spørsmålene i Barnehagens trivselsmonitor. Prosent. N=19.

Av figur 25 kan vi se at 73,7 % synes spørsmålene i trivselsmonitoren ga dem et godt eller svært godt inntrykk av barns trivsel. Ingen syntes at spørsmålene ikke fungerte i det hele tatt, men 10,5 % mente at de fungerte lite godt.

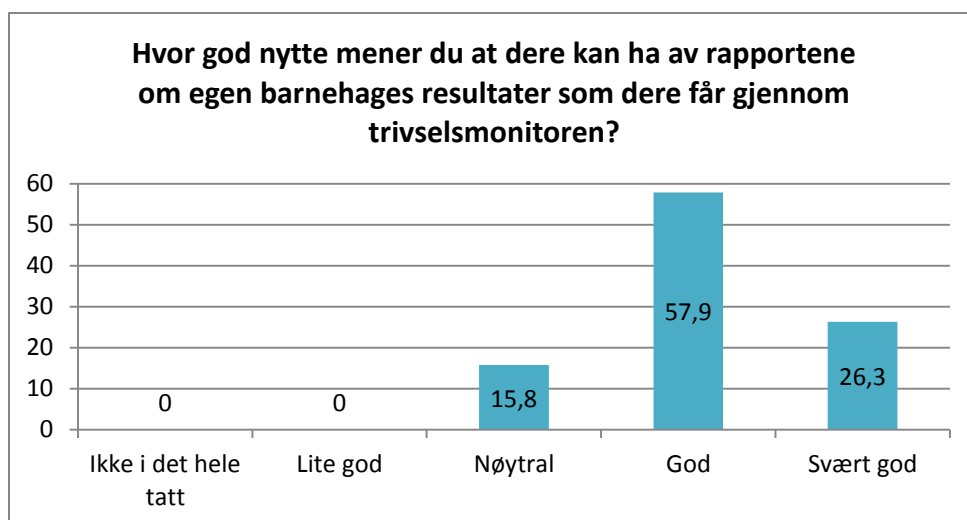
Å gjennomføre samtaler med barna ved hjelp av Barnehagens trivselsmonitor er en forholdvis strukturert måte å gjennomføre samtaler på som kan være ukjent for mange. Vi ønsket derfor å kartlegge hvordan den enkelte barnehagelærer selv opplevde bruken av trivselsmonitoren som verktøy.

Figur 26 Ansattes opplevelse av egen bruk av Barnehagens trivselsmonitor. Prosent. N=19.

De fleste svarte at de syntes det fungerte godt eller svært godt (73,7 %) for dem å bruke et slikt strukturert elektronisk skjema i samtaler med barn. Ingen var nøytrale og ingen syntes det ikke fungerte i det hele tatt, men 26,3 % mente det fungerte lite godt.

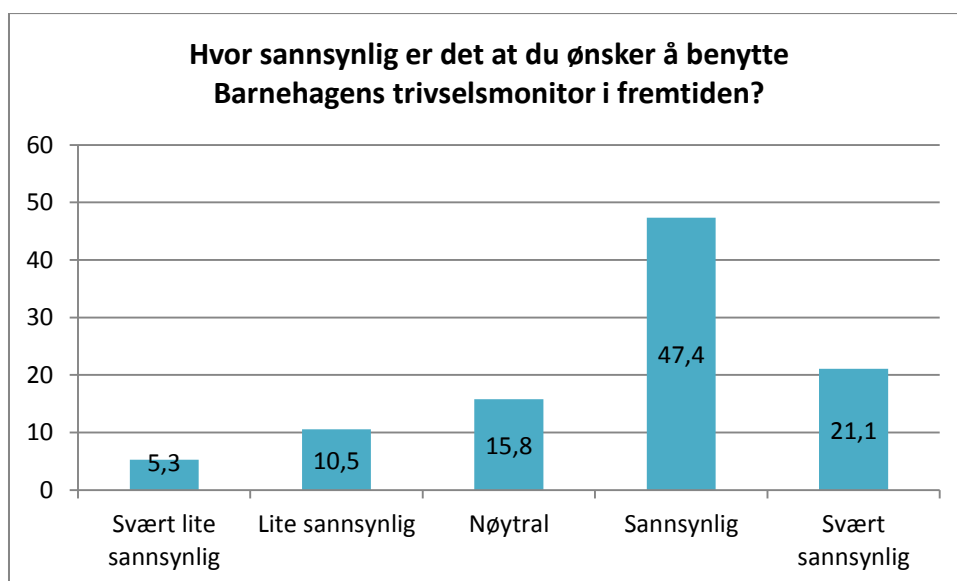
I Barnehagens trivselsmonitor får den enkelte barnehage ut en rapport med resultater fra egen barnehage presentert i lett forståelige søylediagrammer med enkle analysemuligheter. Vi var interessert i å vite om disse rapportene kan være nyttige for barnehagene.

Figur 27 Ansattes opplevelse av nytten av Barnehagens trivselsmonitor. Prosent. N=19.

Vi ser av figur 27 at de fleste mener at rapportene de får generert fra Barnehagens trivselsmonitor er enten er av god eller svært god nytte (84,2 %). Ingen syntes rapportene var av liten nytte eller ikke hadde nytte i det hele tatt.

På spørsmål om det var sannsynlig at de ville bruke Barnehagens trivselsmonitor i fremtiden kan vi se av figur 28 at 15,8 % gir tilbakemelding om at det er svært lite eller lite sannsynlig, mens et flertall (68,5 %) mener at det er sannsynlig eller svært sannsynlig.

Figur 28 Ansattes mening av om de vil bruke Barnehagens trivselsmonitor i fremtiden. Prosent. N=19.

Et av målene med et verktøy som Barnehagens trivselsmonitor er at resultatene derfra skal kunne brukes i barnehagens videre arbeid og utvikling. Vi spurte derfor om i hvilke sammenhenger resultater fra trivselsmonitoren kunne være nyttige.

Tabell 5 Fordeling av barnehagelæreres svar på spørsmål om i hvilke sammenhenger resultater fra trivselsmonitoren kan være nyttige (antall svar).

Som grunnlag for barnehagens videre arbeid med utvikling av pedagogisk kvalitet	12
Som grunnlag for diskusjoner og tema i personalmøter	12
Som grunnlag i tilrettelegging for enkeltbarn	9
I arbeid med min egen pedagogiske/profesjonelle utvikling	8
Som grunnlag for barnehagens videre arbeid med psykososialt miljø	8
I presentasjoner og diskusjoner med foreldre (f.eks. foreldremøter)	4

Av tabell 5 ser vi at flest svarte at resultater fra Barnehagens trivselsmonitor kan være nyttige i forbindelse med barnehagens videre arbeid med utvikling av pedagogisk kvalitet og som grunnlag for diskusjoner og tema på personalmøter. Derneft var det en del som mente at det kunne være nyttig når man skulle tilrettelegge for enkeltbarn og når barnehagen skulle jobbe med sitt psykososiale miljø. Noen få mente også at det kunne være nyttig i samtaler med foreldre.

Videre i spørreskjemaet fikk barnehagelærerne som hadde gjennomført samtaler med barna mulighet til selv å skrive inn sine erfaringer med egne ord.

Informantene ble spurt om hva de syntes fungerte godt ved bruk av trivselsmonitoren, og flere understreket at det å måtte sette av tid til hvert enkelt barn for en samtale var positivt, selv om det var midt i en travel periode i barnehagen. Mange opplevde spørsmålene som gode, særlig for 4 og 5 åringene. De førte både til refleksjon hos den som intervjuet barna, og kunne brukes videre til diskusjoner i personalmøter og foreldresamtaler. Flere nevnte også barnas refleksjoner som interessante, og én skrev: (...) *noen barn overrasket med å kunne formidle og reflektere om sin egen hverdag. Som et barn sa etterpå: Jeg synes det både var kjedelig og litt fint. Da tenkte jeg at dette var litt viktig for ham å få litt tid til å samtale med meg.* En av de andre skrev at: *Jeg fikk et innblikk i ting jeg ellers ikke ville fått tid eller mulighet til å spørre barna om. Dette kan jeg bruke videre i jobben med barnegruppa.*

På spørsmål om hva de synes fungerte dårlig med bruken av Barnehagens trivselsmonitor, var det utfordringer med å samtale med de yngste barna, født i 2012 (3 åringer) som flest pekte på. For disse barna opplevde mange at det var for mange spørsmål, og at flere av spørsmålene og svaralternativene var vanskelige å forstå. Det samme ble av noen nevnt for tospråklige barn, at bruk av konkrete eller bilder og mer åpne spørsmål kanskje hadde fungert bedre for disse barna. Noen opplevde at samtalen kunne *bli litt mekanisk og upersonlig, hvis en ikke er bevisst bruken av dette.* Noen av informantene opplevde også at enkelte barn ikke forstod spørsmålene – at tematikken eller språket/formuleringen var ukjent eller irrelevant for dem.

Vi ønsket å få innspill til konkrete ting som kunne forbedres ved monitoren, og informantene nevnte da i hovedsak at det burde være færre spørsmål for de yngste barna, evt. kun bruke monitoren sammen med 4 og 5 åringene. Flere nevnte også muligheten til å ha mer åpne spørsmål med «lommer» hvor de kunne skrive inn mer utfyllende svar, som f.eks. hva barna liker og ikke liker ved ulike situasjoner. En nevnte også muligheten til å kunne stoppe midt i samtalen og så fortsette videre neste dag. Enkelte mente at språket var vanskelig å forstå for noen av barna, og en av informantene skrev at et ord som «kjeft» var problematisk å bruke i samtalen med barna siden den voksne ikke opplever å kjeft, men gi tydelige tilbakemeldinger.

Når vi spurte etter mer generelle tilbakemeldinger, var det mange som fortalte om positive erfaringer med bruk av monitoren. Både det å ha tid til ett og ett barn, og den innsikten en får ved å snakke med barn om hvordan de har det i barnehagen. En av informantene uttrykte det på denne måten: *Jeg syntes det var et godt verktøy å bruke, det var noen overraskende svar som vi kunne bruke til faglig diskusjon i personalgruppen. Barna syntes det var gøy å bli intervjuet og hadde ingen problemer med å svare på noen av spørsmålene.* Enkelte påpekte at noen av svarene nok var preget av en øyeblikksfølelse, og at noen av barna ikke forstod spørsmålene og svaralternativene og derfor svarte «noen ganger» - et nøytralt alternativ, eller det siste svaralternativet som ble foreslått. Enkelte mente at spørsmålene var ledende. Ellers trakk flere frem tidspresset i prosjektet og utfordringer i forhold til antall PC'er og mangel på trådløst nettverk som gjorde det praktiske rundt undersøkelsen noe utfordrende.

Grunnene til at noen ikke fikk gjennomført samtaler med alle de 20 barna som var planlagt i hver barnehage handlet i følge informantene om at dette var en svært hektisk tid på året, bl.a. gjennomføres det foreldresamtaler. Da ble det særlig krevende bemanningsmessig siden hver samtale tok ca. 30 minutter. En barnehage skriver at grunnen til at de faktisk fikk gjennomført var fordi de hadde mulighet til å sette inn en vikar. Det var også enkelte barnehager som ikke fikk inn samtykke fra foreldrene, og en informant nevner at det var barn som ikke ønsket å være med.

5. Oppsummering

Barns opplevelse av å ha venner, bli sett, forstått og tatt hensyn til er viktig for deres trivsel og muligheten for innflytelse og medvirkning i hverdagen. Trivsel og medvirkning er også sentrale indikatorer på barnehagekvalitet. Derfor er det viktig å få kunnskap om barnas opplevelser og erfaringer når barnehagene skal arbeide med å utvikle sitt pedagogiske miljø.

Målet med denne undersøkelsen var å finne ut mer om hvilke faktorer som bidrar til å skape trivsel og mistrivsel hos barn i Oslobarnehagen, hvordan barn opplever samspill med andre barn og de ansatte, og hvordan barns medvirkning blir ivaretatt i barnehagen. Undersøkelsen hadde også som hensikt å kartlegge ansattes erfaringer med bruk av Barnehagens trivselsmonitor som verktøy for å gjennomføre strukturerte barnesamtaler om trivsel og medvirkning.

5.1 Barnas opplevelse av egen trivsel og mulighet for medvirkning

Resultatene i denne undersøkelsen viser at de fleste barna i Oslobarnehagen trives godt, har venner og synes barnehagen er et fint sted å være for barn. Likevel finner vi også i Oslobarnehagene, som i de landsdekkende dataene, en del barn (38 %) som bare synes det er «sånn passe» å være i barnehagen, og rundt 3-6% som ikke trives godt. De fleste av barna synes det å gå i barnehagen er artig, men det er også en del som synes det ofte eller noen ganger er kjedelig, altså "litt begge deler". Det er likevel verdt å merke seg at det er en sammenheng mellom å synes det er artig i barnehagen og det å synes det er mindre kjedelig. På samme måte ser vi at det er en sammenheng mellom å synes det er mindre artig, mer kjedelig og å i mindre grad like å gå i barnehagen, det at de synes barnehagen ikke er et fint sted å være for barn, og å være mer sur og lei seg i barnehagen. Andelen barn som har negative opplevelser varierer litt fra spørsmål til spørsmål, men tallene kan tyde på at dette gjelder et sted rundt 5-6 % av dem (tilsvarende rundt 14 av 283 barn).

De fleste barna ser ut til å ha gode opplevelser og å trives med de aktivitetene de driver, og de rammene og mulighetene de har for aktivitet i barnehagen. Resultatene viser også at det er positive sammenhenger mellom barns generelle trivsel i barnehagen og at de liker vanlige hverdagsaktiviteter slik som turer, samlingsstund og måltider. De fleste barna opplever også å ha medvirkning i en del av det som foregår i inne- og utetiden, men de opplever størst grad av medvirkning i uterommet. Vi finner en sammenheng med barns generelle trivsel og det å få slippe å være med på alt det de voksne bestemmer at de skal gjøre inne.

Generelt har de fleste av barna gode venner i barnehagen, de kjenner de andre barna i barnehagen, og de liker i stor grad de andre barna i barnehagen. En del opplever at de ikke alltid har noen å leke med i barnehagen, men på den andre siden er det en del som også liker å leke alene. Barn-barn relasjoner ser ut til å ha betydning for barnas trivsel, og vi finner positive sammenhenger mellom barns generelle trivsel i barnehagen og at de har gode venner og noen å leke med i barnehagen. Vi ser av resultatene at en del barn opplever at barna noen ganger snakker stygt til hverandre, men samtidig mener flertallet at barna som oftest er snille med hverandre. Vi finner likevel at det er en liten gruppe barn (4,8 %, tilsvarende 13 barn fordelt på de 17 barnehagene) som opplever at de ofte blir plaget av andre barn slik at de blir lei seg. Sammenlignet med landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 er dette et noe mer positivt resultat og gir indikasjoner på at litt færre av barna opplever plaging ofte i Oslobarnehagen. Likevel er det verdt å merke seg denne lille

andelen og å bli oppmerksomme på hvilke barn det gjelder slik at barnehagen kan jobbe målrettet med å gjøre hverdagen i barnehagen mer positiv for dem. Særlig siden dette også har en negativ sammenheng med barns generelle trivsel (i mindre grad like å gå i barnehagen). Det er også tydelig av korrelasjonsanalysene at opplevelsen av negative barn-barn relasjoner har sammenheng med å i større grad oppleve å bli plaget.

De fleste barna opplever å bli sett, hørt og forstått av de ansatte; de opplever at de voksne sier hei/god morgen til dem når de kommer i barnehagen, de opplever at de voksne forteller dem det når de synes de har gjort noe bra, og de opplever at de voksne hører på dem når de snakker eller foreslår ting. Det er en stor grad av samsvar mellom dataene fra Oslobarnehagene og landsdekkende data fra Barnehagens trivselsmonitor i 2014 når det gjelder voksen-barn relasjoner. Det er positive sammenhenger mellom barns trivsel og at de opplever å ha en yndlingsvoksen i barnehagen og føler de kjenner alle de voksne godt, at de ansatte gjør morsomme ting sammen med barna og leker med dem når de er inne. At barna synes at de voksne har god tid og er i nærheten for å hjelpe hvis de trenger det, har også positiv sammenheng med trivselen. Det er viktig å legge merke til at litt over 60 % av barna i denne pilotstudien i Oslobarnehagene synes de voksne ofte eller noen ganger har dårlig tid, og at ca. 46 % av barna synes det ofte eller noen ganger er vanskelig å få tak i de voksne når de trenger det. Selv om dette bare er litt under halvparten av barna så er det forholdsvis mange tatt i betraktning at dette er en institusjon som har som hovedformål å være sammen med og tilgjengelig for barna. Sammenlignet med de landsdekkende dataene fra 2014 så viser dataene fra Oslo kommune de samme tendensene som landsgjennomsnittet. Det er imidlertid noen flere barn i landsgjennomsnittet som opplever at de voksne *aldri* har dårlig tid (25,1 % i landsgjennomsnittet mot 19 % i Oslo), og det er flere i landsgjennomsnittet som opplever at det *aldri* er vanskelig å få tak i voksne hvis de trenger det (37,4 % i landsgjennomsnittet mot 21,9 % i Oslo). Dette kan tyde på at ansatte i Oslobarnehagene i litt større grad enn gjennomsnittet ellers i landet har mange oppgaver som skal gjennomføres i tillegg til det å være sammen med barna i barnehagen, og som igjen medfører at barna i disse barnehagene opplever at de er til dels fraværende og travle.

Totalt sett har denne undersøkelsen kartlagt barns opplevelser og erfaringer av hverdagslivet i et utvalg Oslobarnehager, og dataene stemmer i stor grad overens med data fra resten av landet.

5.2 Barnehagelærernes erfaring med Barnehagens trivselsmonitor

Samlet sett viser denne spørreundersøkelsen med de ansatte at de fleste opplevde at Barnehagens trivselsmonitor fungerte svært godt eller godt (totalt 68,4 %), og 73,7 % av de som svarte syntes at spørsmålene ga dem et godt eller svært godt inntrykk av barnas trivsel. Ingen svarte at de ikke syntes Barnehagens trivselsmonitor fungerte i det hele tatt, men få (5,3 %) synes den fungerer lite godt. De fleste svarte at de syntes det fungerte godt eller svært godt (73,7 %) for dem å bruke et slikt strukturert elektronisk skjema i samtaler med barn. Ingen var nøytrale og ingen syntes det ikke fungerte i det hele tatt, men 26,3 % mente det fungerte lite godt.

De fleste barnehagelærerne i denne pilotundersøkelsen mener at rapportene de får generert fra Barnehagens trivselsmonitor enten er av god eller svært god nytte (84,2 %). Ingen syntes rapportene var av liten nytte eller ikke hadde nytte i det hele tatt. På spørsmål om det var sannsynlig at de ville bruke Barnehagens trivselsmonitor i fremtiden svarer et flertall (68,5 %) at det er sannsynlig eller

svært sannsynlig. 15,8 % gir tilbakemelding om at det er svært lite eller lite sannsynlig at de vil bruke monitoren i fremtiden.

Vi ønsket også å vite på hvilke områder i barnehagens arbeid at monitoren kan være nyttig. Her krysset flest av på at den kan være nyttig i forbindelse med barnehagens videre arbeid med utvikling av pedagogisk kvalitet og som grunnlag for diskusjoner og tema på personalmøter.

Når de barnehageansatte fikk skrive fritt om sine erfaringer med bruken av monitoren i denne pilotundersøkelsen, var det flere som trakk frem det positive i å måtte sette av tid til hvert enkelt barn for en samtale. Som en av dem skrev: *Jeg er godt fornøyd med bruken av trivselsmonitoren. Det ga meg et veldig godt innblikk i hva det enkelte barn mente om hverdagen sin, så i forholdt til barns medvirkning, er dette et høyaktuelt verktøy.*

Mange opplevde spørsmålene som gode, særlig for 4 og 5 åringer. De førte både til refleksjon hos den som intervjuet barna, og kunne brukes videre til diskusjoner i personalmøter og foreldresamtaler. Flere nevnte også barnas egne refleksjoner om hverdagslivet i barnehagen som interessante. Noen få opplevde at barna ikke forsto spørsmålene og at de var irrelevante.

Utfordringer som flere nevnte var knyttet til det å ha samtaler med de yngste barna, født i 2012 (3 åringer) og minoritetspråklige som ikke behersket norsk så godt. Dette stemmer overens med erfaringene som ble gjort i prosjektet til Bratterud et al. (2012). Barnehagens trivselsmonitor er primært utviklet for samtaler med 4-6 åringer, men det var et ønske fra oppdragsgiver at verktøyet også skulle prøves ut sammen med 3 åringer. Ut fra de ansattes tilbakemeldinger vil vi fortsette å anbefale verktøyet for bruk sammen med 4-6 åringer.

Enkelte opplevde det strukturerte spørreskjemaet som mekanisk og upersonlig. Siden det å ha en samtale med barn med utgangspunkt i ferdige spørsmål og svaralternativer er noe barnehageansatte sjelden gjør, anbefaler vi i instruksen til de ansatte (vedlegg 1) at de setter seg godt inn i spørsmålene på forhånd, og gjerne gjennomfører noen prøveintervju med barn de kjenner godt. Dette for å unngå at det blir mekanisk oppløsning av spørsmålene, og dermed en lite hyggelig samtalsituasjon for barnet og den ansatte.

Flere av de ansatte opplevde at det var store utfordringer knyttet til tidsrammen i prosjektet. Å skulle gjennomføre tjue 30 minutters samtaler med ett og ett barn midt i en ellers hektisk periode med både foreldresamtaler og sykdom var krevende. En ansatt skrev at de fikk gjennomført kun på grunn av at de satte inn vikar. Ved eventuell senere bruk av trivselsmonitoren vil vi anbefale at de ansatte selv velger ut tidspunkt for gjennomføring, og da gjerne på våren når gjennomsnittsalderen på barna i gruppen er høyere.

En av informantene skrev at et ord som «kjeft» var problematisk å bruke i samtalen med barna siden den voksne ikke opplever å kjeft, men at hun gir tydelige tilbakemeldinger. En annen nevnte at på spørsmålet om de voksne sier «Hei!» til barnet når det kommer om morgenen var det flere barn som svarte nei, selv om den ansatte visste at de brukte å gå ut i garderoben for å hilse på barna når de kom. Vi vil understreke at hensikten med monitoren er å prøve å få innsikt i hvordan barnet selv opplever barnehagen, ikke hvilke intensjoner de ansatte har. Barnas og de ansattes opplevelser av f.eks. kjefting og det å bli hilst på kan derfor være forskjellig. En hensikt med monitoren er at slike forskjeller i opplevelser kan føre til gode diskusjoner i personalgruppen.

En siste ting flere av barnehagelærerne nevnte var muligheten til å spørre om og skrive inn mer kvalitative aspekter ved barnas opplevelser. En savner spørsmål av typen *Hva liker du? Hva synes du ikke er noe gøy? Hva er det beste du vet å gjøre i barnehagen?* Og en annen foreslår en «lomme» hvor den ansatte kan notere ned slik viktig informasjon fra barnet. I et elektronisk skjema som dette er hensikten at pedagogene skal danne seg et oversiktsbilde over barnets trivsel og mulighet for medvirkning i barnehagen. Hvis den ansatte skal slippe blikkontakten med barnet for å skrive inn denne type informasjon i skjemaet, vil man fort miste noe av dynamikken i samtalen. Denne informasjonen kan heller ikke kvantifiseres og blir da ikke en del av de rapportene barnehagene kan skrive ut for å få et oversiktsbilde.

Et verktøy som dette kan ikke favne alle deler av et barns opplevelse av livet i barnehagen, og derfor blir det viktig å se verktøyet i sammenheng med andre metoder for å lytte til barns erfaringer, som f.eks. åpne samtaler med bruk av konkrete/bilder og ikke minst observasjon av lek og samspill. Dette er grunnen til at vi i instruksjonen til trivselsmonitoren anbefaler at man noterer seg på et eget ark tematikker man ønsker å snakke mer med barnet om. Når et barn forteller at det ikke liker samlingsstund eller blir plaget av de andre barna er det viktig å notere seg dette og invitere barnet til en ny samtale hvor en kan gå dypere inn i disse temaene, uten bruk av en ferdig intervjuguide. Slike samtaler kan gjerne foregå i små grupper av barn rundt et tema (Eide & Winger, 2003). Slik kan barnehagens trivselsmonitor gi et oversiktsbilde og være et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med å lytte til barnas opplevelser og erfaringer med livet i barnehagen, og dermed arbeidet med å videreutvikle kvaliteten i det pedagogiske arbeidet.

6. Referanser

- Bratterud, Å., Sandseter, E.B., Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen. Barn, foreldre og ansattes perspektiver*. Skriftserien til Barnevernets utviklingscenter Midt-Norge nr.21.
- Eide, B. & Winger, N. (2003). *Fra barns synsvinkel: intervju med barn - metodiske og etiske refleksjoner*. Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Fattore, T., Mason, J. & Watson, E. (2009) When Children are Asked About Their Wellbeing: Towards a Framework for Guiding Policy. *Child Indicators Research*, 2(1), 57-77.
- Harter, S. & Pike, R. (1984). The Pictorial Scale of Perceived Competence and Social Acceptance for Young Children. I *Child Development*, 55, s. 1969-1982.
- Huppert, F. A. & So, T. T. C. (2013) Flourishing Across Europe: Application of a New Conceptual Framework for Defining Wellbeing. *Social Indicators Research*, 110(3), 837-861.
- Koch, A. B. (2012) *Når barn trives i barnehagen*. (PhD thesis), Århus: Syddansk Universitet.
- Kunnskapsdepartementet (2006/2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
- Kvistad, K.J. og F. Søbstad (2005). *Kvalitetsarbeid i barnehagen*. Oslo, Cappelen akademisk forlag.
- Mashford-Scott, A., Church, A. & Tayler, C. (2012) Seeking Children's Perspectives on their Wellbeing in Early Childhood Settings. *International Journal of Early Childhood* 44, 231-247.
- Sandseter, E. B. H., & Seland, M. (2015). Children's experience of activities and participation and their subjective well-being in Norwegian early childhood education and care institutions. *Child Indicators Research*. Online first. DOI 10.1007/s12187-015-9349-8
- Seland, M., Sandseter, E.B.H., Bratterud, Å. (2015): One- to three-year-old children's experience of subjective wellbeing in day care. In: *Contemporary Issues in Early Childhood*. Vol.16 (1) 70-83
- Thoilliez, B. (2011) How to Grow up Happy: An Exploratory Study on the Meaning of Happiness from Children's Voices. *Child Indicators Research*, 4(2), 323-351.
- Vassenden, A., Thygesen, J., Bayer, S.B., Alvestad, M. & G. Abrahamsen. (2010). *Barnehagenes organisering og strukturelle faktorerets betydning for kvalitet*. IRIS rapport 2011/029.

7. Vedlegg

Vedlegg 1

Instruks for gjennomføring av intervjusamtaler med 4-6 åringer

Fokusert samtale

Hensikten med denne intervjusamtalen er å få mer kunnskap om hvordan barnet har det i barnehagen. Intervjuet skal foregå som en hyggelig samtale mellom en barnehageansatt og barnet, og det skal være helt frivillig for barnet å delta. Hvis barnet ikke har lyst, så må det ikke presses. Kanskje det får lyst senere når det ser at andre barn blir med og hører hva de forteller. Det er viktig å understreke overfor barnet at dette er helt frivillig og at det er helt greit å ikke være med.

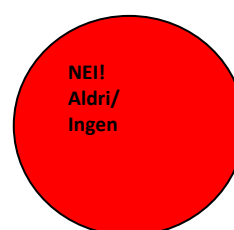
Det er mange fordeler for avdelingen/basen at det er de ansatte som er sammen med barna til daglig som skal gjennomføre denne intervjusamtalen. Da kan kunnskapen fra samtalene få betydning for den daglige praksisen. Samtidig kan barna oppleve det som vanskelig å være kritiske og helt ærlige til voksne de kjenner godt og som de kanskje av og til er i konflikt med. Som personal må du derfor være åpen, lyttende og nysgjerrig – og aldri kritisk eller korrigerende i forhold til barnas uttalelser i samtalsituasjonen. Husk: hensikten med samtalen er å forstå hvordan barna opplever hverdagen i barnehagen.

Det er viktig å sitte på et rolig sted hvor dere ikke blir forstyrret av andre barn eller voksne, og at dette stedet er kjent og trygt for barna. Det er også viktig at dere ikke leser opp spørsmålene direkte fra skjermen, men stiller dem på en mer naturlig måte som i en samtale (bruk gjerne dialektuttrykk og ord og uttrykk som barna er kjent med). Husk også å stille spørsmålene på en slik måte at barnet ikke får innrykk av at det finnes «riktige» og «gale» svar her. Minn dem gjerne på at det er deres opplevelser, tanker og meninger dere voksne vil høre om.

Svaralternativer og spørreteknikk

I dette samtaleintervjuet er det dere barnehageansatte som fyller ut skjemaet på skjermen, ikke barnet. Men barnet sitter sammen med dere, og kan selvfølgelig se på skjermen for å se hvordan det ser ut og hvordan du klikker. For noen barn er dette veldig interessant og de vil spørre for å få mer informasjon om spørsmålene og hva de skal brukes til, andre er ikke like interessert. Uansett må samtalen starte med å informere barnet godt, noe vi kommer tilbake til nedenfor. Skjemaet har ulike svaralternativer, men de fleste har enten to alternativer (JA/NEI), eller fire alternativer (f.eks. Ja, ofte/Noen ganger/Nesten aldri/Nei, aldri).

Hvis spørsmålet har flere alternativer så stiller dere spørsmålet og lar barnet svare helt fritt. For eksempel spørsmålet: «Syns du det er artig i barnehagen?» Ofte svarer da barnet umiddelbart JA! eller NEI! For å få mer nyanserte svar spør dere deretter: "Mener du JA som; JA, ofte, eller JA, noen ganger?" Da vil barnet gjerne tenke seg om før det svarer mer nøyaktig, og dere kan krysse av riktig. Tilsvarende hvis barnet umiddelbart svarer NEI, så spør du "Mener du NEI som; NEI, aldri, eller NEI, nesten aldri?" Registrer så det svaralternativet barnet velger. Som hjelp for barnet når det skal svare kan sirkler med farger brukes. Hvis barna ikke har behov for dette er det helt greit, men det kan gjerne ligge foran barna slik at de kan peke ved behov (erfaringsmessig synes noen barn dette er moro). Ikke alle spørsmålene passer helt inn i denne malen.

Om dere er usikre på hva barnet mener, så spør gjerne igjen med litt annen ordlyd, og kom med eksempler på hva dere mener. Dere kan oppleve at barnet ikke vil svare på et spørsmål eller to, og da presser dere ikke, men hopper over og går videre. Det er noen spørsmål knyttet til det å bli plaget av andre barn og få kjeft av de voksne. Her må dere som voksne samtalepartnere være ekstra varsomme. Det kan oppleves som vondt for barna å snakke om dette. Bruk tid, dvel ved dette om barnet skulle ønske det. Det er viktig at barnet føler seg godt ivaretatt. Noen barn, og kanskje særlig de yngste, kan ønske å avslutte før dere er ferdige med alle spørsmålene. Da kan dere prøve å oppmuntre med å fortelle hvor mange spørsmål det har svart på og hvor mange som er igjen. Eller dere kan fortelle at dere snart er ferdige (hvis dere er det). Hvis barnet fortsatt ikke vil, så avslutt ved å trykke på «send» helt til slutt i skjemaet. Da blir det barnet har svart, lagret.

Informasjon til barnet ved oppstart

Det er viktig at barnet får god informasjon før dere begynner samtalen. Her er en liten introduksjon som kan være til hjelp. Hvis dere ikke kjenner barnet så godt, så begynn med å fortelle hva dere heter osv. Hvis dere kjenner barnet, så begynn med å si at det var fint at barnet ville prate litt med deg. NB! Ikke les opp dette, bruk egne ord! Poenget er å gi barnet informasjon om hva det skal være med på, at det er helt frivillig, og at det kan trekke seg om det ikke vil.

Hei! Det er kjempefint at du vil snakke litt med meg! Det jeg har lyst til å snakke med deg om er hvordan du har det her i barnehagen, og det er det jo du som vet best. Jeg lurer på om det er greit at jeg kan stille deg noen spørsmål om det du gjør i barnehagen og hvordan du liker det og sånn? Høres det greit ut? Det ikke sånn at det er noen svar som er rett eller feil, det er hva du tenker og mener som jeg har lyst til å høre om. OK?

For at jeg skal huske alle spørsmålene mine, så har jeg dem skrevet opp her, i datamaskina. Når du svarer så kommer jeg til å trykke på en knapp slik at svarene dine blir skrevet ned her og lagret. Før vi starter så er det viktig at du vet at hvis du finner ut at du ikke vil svare på alle spørsmålene mine likevel, så kan du bare si ifra når som helst, så avslutter vi det. OK?

Da setter vi i gang!

Det kan være lurt at dere leser gjennom alle spørsmålene før dere setter i gang å intervju barna. Da blir dere tryggere på ordlyden i spørsmålene, og får en følelse med hvor langt det er.

De 3 første spørsmålene registreres av dere som barnehageansatte uten at barna behøver å spørres om det. Start samtalen på side 2.

Et tips til slutt: Denne intervjusamtalen er organisert rundt 46 ferdiglagde spørsmål som dere skal gå gjennom sammen med barna. I løpet av denne samtalen, som vil vare mellom 20-30 minutter, vil barnet sannsynligvis fortelle dere mye mer enn det dere hadde forventet. Dere vil få detaljer og fortellinger og kanskje også komme inn på temaer som barnet selv initierer og har lyst til å fortelle om. Ta dere tid til å lytte til dette! Vi vil også anbefale dere å sette av litt tid i etterkant, når barnet har forlatt rommet, for å «fordøye» inntrykkene og notere ned noen umiddelbare tanker. Til sammen vil dette gi dere et bredere inntrykk av barnets erfaringer og opplevelser i barnehagen som dere kan reflekterer over sammen med kollegaene i det videre arbeidet med å skape en god barnehage for barna.

Lykke til med intervjusamtalene!